

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA YÖNETİCİ VE
ÖĞRETMENLERİN DIŞ OYUN ALANLARININ KULLANIMI VE
MATERYALLERİN NİTELİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE KÖSEM

İSTANBUL 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA YÖNETİCİ VE
ÖĞRETMENLERİN DIŞ OYUN ALANLARININ KULLANIMI VE
MATERYALLERİN NİTELİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MERVE KÖSEM
(200501019)**

**Danışman
(Prof. Dr. Fatma Alisinanoğlu)**

DÜZELTİLMİŞ TEZ

İSTANBUL 2022

24/10/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Tezli yüksek lisans programı öğrencisi 180501019 numaralı Merve KÖSEM'in hazırladığı "Okul Öncesi kurumlarında Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alan Oyun ve Oyun Merkezlerini Kullanımı ve Görüşleri, Dış Alanda Kullanılan Materyallerin Niteliğinin Araştırılması" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 24/10/2022 Pazartesi günü saat 14:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alanlarının Kullanımı ve Materyallerin Niteliğine İlişkin Görüşleri" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU (Danışman)	KABUL
2. Dr. Öğr. Üyesi Nihan TURHAN	KABUL
3. Doç. Dr. Özkan SAPSAĞLAM	KABUL
4.	.....
5.	.....
6. (İkinci Danışman)*.....	.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Merve Kösem

DÜZELTME METNİ

1. Özet, yöntem ve sonuç bölümleri yeniden düzenlendi; eklemeler yapıldı.
2. İmla ile ilgili hatalar kontrol edilip tashih edildi.

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu alana yönelmemi sağlayan, her daim varlıklarına Őükrettiđim bana mucize olarak bahşedilen kızıma ve oğluma, onlarla geleceği birlikte inşaa edebilme sürecime her daim destek sağlayan ve her daim yanımda olan eőim Mehmet KÖSEM'e teşekkürlerimi bir borç biliyorum. Ayrıca hayatımın her anında yanımda olan, beni cesaretle, sevgiyle, özveriyle büyüten ve bu tez araştırmamda desteklerini hiç esirgemeyen annem Ayőe GARİP ve babam Recep GARİP'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Merve KÖSEM

(Özelde çocuklarıma, genelde yeryüzünün bütün çocuklarına armağandır.)

OKUL ÖNCESİ KURUMLARINDA YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN DIŞ OYUN ALANLARINI KULLANIMI VE MATERYALLERİN NİTELİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Merve Kösem

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; okul öncesi eğitim kurumlarında dış oyun alanının kullanımı ve materyallerin niteliğine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın yöntemi; nitel modeli ise durum çalışmasıdır. Çalışma verileri; yarı yapılandırılmış görüşmeler tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; İstanbul ili Ümraniye İlçesinde MEB bağlı Özel ve devlet okullarından toplam 14 anaokulu ile 1 anasınıfı içerisinde 15 yönetici (müdür) ve 35 öğretmen toplam 50 katılımcı bu çalışmanın grubunu oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme öncesinde, katılımcıların dış oyun alanı hakkında görüşlerini ortaya çıkarmak için anket uygulanmıştır. Ayrıca yöneticilere ve öğretmenlere yönelik görüşme öncesinde anketlerden elde edilen veriler kullanılmış sıklık ve yüzde değerlerine göre analiz yapılmıştır. Bu form kullanılarak betimsel analiz türüne tabi tutulmuştur. Araştırmacı tarafından öncelikle yanıtlar gruplandırılarak kodlar oluşturulmuştur. Bu nedenle araştırma tekniklerinden içerik analiz kullanılmıştır. Daha sonra kodlardan yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Temalar oluşturulurken hiyerarşik kodlama yapılmıştır. MAXQDA 2020 yazılım programı tarafından analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, bulgulardan dış oyun alanı ve oyunların çocuklar üzerindeki etkileri ile alakalı yöneticilere soruların yanıtı olarak; dış oyun alanının etkin bir öğrenme ortamı olduğunu, yaratıcılık ve üretkenliklerini arttırdığını, doğa ile iç içe olunması gerektiğini, çocukların sosyalleşmesine, fiziksel ve duygusal gelişimlerine yardımcı olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yanıtlarına göre yöneticilerle benzerlik gösterebilir de, en yoğun olarak çocukların

fiziksel, duygusal gelişimlerine destek olduğu, sosyalleşmelerini sağladığı ve açık havada doğa ile iç içe olmanın huzuru ile fazla enerjilerini boşaltmalarına yardımcı olduğu görüşündeler. Ancak yöneticilerden çoğunun dış oyun alanında bulunan materyallerin yeterli olduğu düşüncesindeyken, öğretmenlerin görüşlerine göre, çocuklara daha etkili kılmak adına dış oyun alanı materyallerin çeşitlendirilmesi gerektiği saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, dış oyun alanları kullanmaya çalıştıkları, ancak hava koşullarının, alan yetersizliği ve personel eksikliği gibi durumların dış oyun alanı kullanım sıklığını etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: okul öncesi dönem, dış oyun alanı, dış oyun alanındaki oyun materyalleri, öğretmen, yönetici

THE OPINIONS OF THE PRINCIPAL AND TEACHERS ON THE USE OF OUTDOOR PLAYGROUNDS AND THE QUALITY OF THE MATERIALS IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS

Merve Kösem

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the opinions of principal and teachers about the use of outdoor playgrounds and the quality of materials in preschool education institutions. The method of the study is a qualitative study and the model of the study is a case study. The study data were collected by semi-structured interview technique. The study group of the research consists of 50 participants, 15 principals (directors), and 35 teachers from 14 kindergartens and 1 kindergarten from private and public schools affiliated with the Ministry of National Education in Ümraniye District of Istanbul. Before the semi-structured interview, a questionnaire was applied to reveal the opinions of the participants about the outdoor playground. In addition, before the interviews with the principal and teachers, the data obtained from the questionnaires were analyzed according to frequency and percentage values. Using this form, it was subjected to descriptive analysis type. First of all, the answers were grouped and codes were created by the researcher. For this reason, content analysis, one of the research techniques, was used. Then, themes were created based on the codes. While creating the themes, hierarchical coding was done and the themes were analyzed by the MAXQDA 2020 software program.

As an answer to the question asked to the principal about the effects of outdoor playground games on children, among the findings at the end of the research; it has been revealed that the principal think that the outdoor playground is an effective learning environment, increases children's creativity and productivity, needs to be intertwined with nature, helps children socialize, and helps their physical and emotional development. According to the teachers' answers, although they are

similar to the principal, they think that it most intensely supports the physical and emotional development of children, ensures their socialization and helps them to discharge their excess energy with the peace of being in nature in the open air. However, while most of the principal thought that the materials in the outdoor playground were sufficient, it was determined that the materials in the outdoor playground should be diversified in order to make the outdoor playground more effective for the children, according to the teachers' opinions. In addition, it was determined that teachers tried to use outdoor playgrounds, but weather conditions, lack of space and lack of personnel affected the frequency of outdoor playground use.

Keywords: preschool period, outdoor, outdoor materials, teacher, principal

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, Okul öncesi eğitim kurumlarında, öğretmenlerin ve yöneticilerin dış oyun alanı kullanımlarını incelemek, dış oyun alanları hakkında görüşlerini belirlemek ve okullarda bulunan dış alan oyun materyallerin niteliğini araştırmayı hedeflemiştir. Okul öncesi dönem çocuklarda, öğrenmenin ve gelişimin en önemli ve en hızlı olduğu yıllardır. Oyun ise çocuğun gelişiminde çok büyük rol oynar. Bu yüzden çocuklar oyunlarla öğrenir, düşünür, gelişir, sosyalleşir. Okullarda sınıf içi alanların önemli olduğu kadar, dış oyun alanlarında, çocukların gelişimleri açısından önemli olduğu bir çok çalışmada ortaya konulmuştur. Günümüzde çocukların dış oyun alanı kullanımı sınırlandırılmıştır. Hava şartları, havanın soğuması, yağmur, kar gibi etmenlerin oluşu ayrıca dış oyun alanlarının nitelikleri gibi bir çok sebep ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden anaokullarının, iç alan kadar, dış oyun alanına da yönelmesi çocuklar açısından önemli bir yere sahiptir. Bu amaca istinaden dış oyun alanının çok önemli olduğu fikrini ortaya çıkarmıştır.

Yüksek lisans tez çalışmamda başından sonuna kadar bir çok kişinin desteği vardır. Tez aşamasında bana her türlü desteği sunan ve bu alanda ilerlememi sağlayan, olumlu görüşleri ile tezimi daha iyi bir seviyeye çıkartmamı sağlayan değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca tezimde desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Özkan Sapsağlam ve Yrd. Doç. Dr. Nihan Sölpük Turhan hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez sürecimde fikir alışverişi yaptığım ve araştırma verilerinin analizinde görüşlerinden yararlandığım Eray SELÇUK'a içten teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmamda saha çalışmalarından katkı sağlayan Ümraniye'de bulunan anaokulu öğretmenleri ve yöneticilerine de çok teşekkür ederim.

Ekim, 2022

Merve KÖSEM

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ.....	x
TABLO LİSTESİ	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR	xvi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1. OYUNUN TANIMI VE TARİHÇESİ	8
1.2. OYUN TÜRLERİ.....	9
1.2.1. Günümüzde Oyun Türleri.....	10
1.2.1.1. Fiziksel Oyun Türleri:	10
1.2.1.2. Yapı-İnşa oyunları:	10
1.2.1.3. Dramatik Oyunlar:	11
1.2.1.4. Doğal Materyallerle Oyunlar:	12
1.2.1.5. Kurallı Oyunlar:	12
1.2.1.6. Dış oyun alanında Oynanan Oyunlar	12
1.3. OYUN KURAMLARI	14
1.3.1. Klasik Kuramlar	14
1.3.1.1. Fazla Enerji Kuramı:	14
1.3.1.2. Rahatlama ve Dinlenme Kuramı:	15
1.3.1.3. Öncül Deneme Kuramı:	15
1.3.1.4. Tekrarlama Kuramı:	15
1.3.2. Dinamik Oyun Kuramları	15
1.3.2.1. Freud'un Oyun Kuramı.....	16
1.3.2.2. Piaget Oyun Kuramı	16

1.3.2.3. Eric Erikson Oyun Kuramı.....	17
1.3.2.4. Frobel'in Oyun Kuramı.....	17
1.3.2.5. Vygotsky Oyun Kuramı.....	18
1.3.2.6. Daniel Berylne (İçten Uyarılma Kuramı)	18
1.3.2.7. Helanko'nun Sistem Kuramı.....	18
1.3.2.8. Bateson'un Oyun kuramı	18
1.4. OYUN EVRELERİ	19
1.4.1. Parten'in Oyun Evreleri	19
1.4.2. Piaget'in Oyun Evreleri	20
1.4.3. Smilansky Oyun Evreleri.....	21
1.4.3.1. İşlevsel Oyun	21
1.4.3.2. İnşa Oyunları	21
1.4.3.3. Sembolik/Dramatik Oyunlar.....	22
1.4.3.4. Kurallı Oyunlar	22
1.5. DIŞ OYUN ALANLARINDA OYUNLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	22
1.5.1. Sheridan'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:	23
1.5.2. Margaret McMillan'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:	23
1.5.3. Susan Isaacs'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:23	
1.6. OYUNUN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİSİ	24
İKİNCİ BÖLÜM	27
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	27
2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	27
2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	30
BÖLÜM 3.....	32
3. YÖNTEM.....	32
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	32
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	33
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	34
3.3.1. Öğretmenlere Yönelik Kişisel Bilgi Formu.....	35
3.3.2. Öğretmenlere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu	35

3.3.3. Yöneticilere Yönelik Kişisel Bilgi Formu.....	35
3.3.4. Yöneticilere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu	36
3.3.5. Öğretmenlere Yönelik Görüşme Formu	36
3.3.6. Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu	36
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	36
3.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	37
3.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK	37
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	39
4. BULGULAR VE YORUM.....	39
4.1. DIŞ OYUN ALANI TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	42
4.1.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alan Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları..	43
4.1.1.1. Aletler ve Alanlar Alt Teması	43
4.1.1.2. Kullanım Sıklığı Alt Teması	47
4.1.1.3. Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler Alt Teması.....	49
4.1.1.4. Öneriler Alt Teması	51
4.1.1.5. Öğrenme Ortamı Alt Teması	52
4.2. ETKİLER VE ETKİLİLİK TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	53
4.2.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Etkiler ve Etkililik Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları.....	54
4.2.1.1. Nedenler Alt Teması.....	56
4.3. YETKİNLİK TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	57
4.3.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Yetkinlik Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları..	57
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	59
KAYNAKÇA	70
EKLER.....	81

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 Okul Öncesi Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Betimsel İstatistikleri	34
Tablo 2 “Dış alan oyun mekânı ayrı mıdır?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri.....	39
Tablo 3 “Dış alanda çocuklar ne ile oyun oynar?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri	40
Tablo 4 “Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcut mudur?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri	40
Tablo 5 “Dış alanınızın büyüklüğü ne kadardır?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri	41
Tablo 6 “Dış alan en az bir metre yüksekliğinde sağlam ve güvenli bir çitle çevrili midir?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri	41
Tablo 7 “Dış alan zemini nasıl?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri	42

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1 Dış Alan Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi.....	43
Şekil 2 Etkiler ve Etkililik Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi	54
Şekil 3 Yetkinlik Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi.....	57

KISALTMALAR

çev.	: Çeviren
ed. veya haz.	: Editör/yayına hazırlayan
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumunu, alt problemleri, araştırmanın amacı ve araştırmanın önemi ele alınmaktadır. Ayrıca araştırmada sayıltılar, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilecektir.

Problem Durumu

Okul öncesi dönem, öğrenmenin ve gelişimin en hızlı olduğu yıllardır. Çocuğun gelişiminde oyun önemli rol oynamaktadır. Kuramcıların bu konuda birçok görüşü bulunmaktadır. Frobel, “oyun yolu”, “*öğrenmenin temelini oluşturmuştur. Oyun boş bir uğraş değildir. Aksine oyun, bilgi edinmeye yarayan ve mutluluk sağlayan*” bir işlev olduğu üzerinde durmaktadır (İldız, Ahmetoğlu, Yavuz, 2017). Montaigne’ye göre “*çocuğun en ciddi uğraşı oyun, en önemli işi yine oyundur*” diye ifade ederken, Hall ise, “*atalarımızın etkinliklerinin tekrarlanması*” olarak belirtmektedir. Gross, “*gerçek hayata hazırlayan alıştırmalar*” derken, Erikson ise “*çocuk, psikososyal gelişim evrelerini sağlıklı atlatabilmek için oyun oynadığını*” ifade etmektedir. Maria Montessori ise, oyunu tanımlarken “*çocuğun işi*” demektedir. Piaget ve Vygotsky, “*oyun gelişimi*” üzerinde durmakta ve çocukların “*deneyimleyerek öğrendikleri*” üzerinde vurgu yapmaktadırlar. Piaget, “*çocukta oyun gelişiminin bir evrim süreci olduğu*”ndan bahsetmektedir. Bu evrim süreçlerinde çocuğun zihninde meydana gelen değişimleri de göze almıştır. Vygotsky ise, “*çocuk, oyun oynarken normal yaşantısından daha çok eylemde bulunur. Bu durum onun gelişimini hızlandırmaktadır*” diye ifade etmektedir (Haktanır, 2015; Bacanlı, 2019).

Oyun, bir öğrenme aracıdır ve çocuklara farklı deneyimler yaşatır. Bu deneyim ve kazanımlarla birçok şeyi oyunla öğrenip tekrar etmekte ve pekiştirmektedirler. Ayrıca çocuklar; hayatı, kavramları oyun aracılığı ile öğrenmektedir. Oyunda karşılaştıkları zorluklara göre, kendilerini daha kolay ifade edebilmektedirler. Çocuklar ilk yıllarında zihinsel, beden ve sosyal olarak öğrenmeye açık durumdadırlar. Doğdukları ilk andan itibaren keşfetmeye heveslidirler ve çevrelerinde bulunan her bir nesne için merak duyarlar. Bu merakları duyular yolu ile etkileşime geçmektedir. Çocuk için oyun, keşfetmek, deneyimlemek, yeni bilgiler

kazanıp bunları düzenlemek, araştırmak, çözmek, yeni fikirler üretmektir (Yayla, 2016; Arslan ve Dilci, 2018).

Oyunun kendine ait belirli özellikleri vardır. Oyun kendi içinde bütünlüğü olan ve herhangi bir amaca yönelik olmayan etkinliktir. Birçok çeşidi olan oyun, her yaşa hitap etmektedir. Ayrıca oyuna katılıp katılmama isteği çocuğun kendi seçimidir. Çocuk zaten başlanılan bir oyuna, bir süre sonra kendi de dâhil olmak isteyecektir. Çocuk oyun oynarken, mutlu olmalı, hoş vakit geçirmelidir. Aynı zamanda çocuk eğlenirken farkında olmadan birçok gelişimine de katkı sağlamış olur. Oyun her zaman hayatın taklidi değildir. Çocuk oyun içerisinde aktiftir ve başkaları tarafından yönlendirilemez. Çocuk oyun oynarken tamamen kendini yaşar (Durualp ve Aral, 2015). Solter (2013) oyunun en önemli kısımları ise kahkahalardır. Solter (2013)'e göre kahkahanın stresi ve gerginliği, endişe ve öfkeyi azalttığını ifade etmektedir. Ayrıca yetişkinlerin çocukla oyun oynarken kahkaha attıkları vakit, çocukların disiplin sorunları çözümlenmekte, çocuğu stres ve travmadan da uzaklaştırmaktadır. Bu yüzden çocukla oyun oynarken kahkaha atmak asla zaman kaybı değildir.

Taşçı (2010) geçmiş yıllarda Türkiye'de çocukların oynadıkları oyunların genelde sokakta ve boş buldukları alanda oynadıklarını belirtmektedir. Fakat modernleşen yapılar ve kentleşme ile günümüzde oyun alanları azalmaktadır. Sadece parklar ve ev içerisindeki duvarlarla sınırlandırılmıştır. Sokaklar yaşamın önemli parçalarındandır. Özellikle küçükten büyüğe herkesin doğal yaşam alanlarına ihtiyacı vardır ve yetişkin insanlar sosyalleşirken çocuklar için oyun alanları da doğadır (Taşçı, 2010). Çocuklar dış oyun alanında, aslında ebeveynlerinden uzaklaşarak kendi başlarına deneyim daha kolay elde ederler ve bu durumda çocukların özgür ve bağımsız olabilmelerine yardımcı olur.

Arabacı ve Çıtlak'a (2017) göre çocuklar eğitim gördükleri binalar ile çocukların başarıları arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca, eğitim binalarının ve çevre koşullarının okul öncesi eğitimde çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra çocuklara aşılması gereken çevre bilinci ve doğa sevgisi evrensel bir değer olmaktadır. Bu değerle büyütülen ve yetiştirilen çocuklar daha bilinçli, çevresine saygı gösteren, korumak için çaba sarf eden bireyler

olacakları düşünülmektedir. Bu eğitimler çocukların aslında özgüvenlerini de desteklemektedirler. Çocuğun öğreniminin hızlandığı okul öncesi dönemde, çevre bilincine ve eğitimine önem verilmesi gereklidir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar yapılandırılmış bir sistemde, sınıf içinde etkinlikler düzenlenmekte ve sınıf içi alan daha fazla kullanılmaktadır (Kırmusaoğlu, 2020). Oktay vd. (2006), okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların gelişim düzeylerini karşılaştırdıkları araştırmada, çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarına göre gelişim düzeylerinde hızlanma olduğu ancak her iki grup arasında hareket gelişimi açısından bir fark bulunmadığı gözlemlenmiştir. Araştırmacılar tarafından elde edilen sonuç ise, okul öncesi eğitimde, yeterli harekete, zaman ve alan ayrılmadığını ortaya çıkarmaktadır. Sınıf dışı alanlar ise çocukların gerçek bir ortamda deneyimleyerek öğrenim gerçekleştirdikleri yerlerdir. Burada doğayı, doğayla yaşamayı, doğa da gerçekleştirebilecek olayları gözleme, keşfetme, inceleme, görme, hissetme gibi birçok gelişimlerine destek sağladığı görülmektedir. Çocuklar daha sağlıklı, kendinden emin, öz bakım becerilerinin daha yüksek olmasına, yaratıcı fikirlerinin gelişmesine, daha farklı yönlerden düşünmelerine, özgürce hareket ederek enerji ve streslerini atabilmelerine de yardımcı olmaktadır (Korkmaz, 2017).

Çocuklar, özellikle okul öncesi çocuklar, sürekli hareket halinde ve merak içindedirler. Ayrıca sağlıklı gelişimleri içinde buna ihtiyaçları vardır. (Öztürk ve Bayrak, 2017). Dış oyun alanı da, doğa içerisinde zıplama, atlama, koşma, yakalama gibi geleneksel birçok oyunu oynayarak fiziksel gelişimlerine destek olmakta buna bağlı olarak kendi yeteneklerini fark edebilmelerini sağlamaktadır (Geney, Özsoy, Bay, 2019). Ayrıca, anaokullarının dış oyun alanlarında ağaçların olması, sebze ve meyve yetiştirilecek alanların olması, çocuklara sorumluluk aşılar. Yetiştirdikleri bitkileri sulayarak bakımını yaparak bunu öğrenebilmektedirler (Öztürk ve Bayrak, 2017).

Geney vd. (2019) açık alanlar, çocukların yalnız fiziksel gelişimlerine değil zihinsel, ruhsal gelişimlerine yardımcı olurken sağlık açısından da gelişimlerine destekte bulunmaktadır. Dış oyun alanlarının çocukların daha özgür oldukları, daha rahat düşünebildikleri, problem çözme becerilerinin gelişmesine, yaratıcı olmalarına,

sosyalleşmelerine yardımcı olduğu da bilinmektedir. Çocuklar dış oyun alanlarında mevsimleri tanırlar. Hayvanları beslemeyi öğrenip sorumluluk almayı da öğrenebilmektedirler.

Çocuk doğayla hareket edebilmeyi, doğadaki yaşamlara saygı duymayı, çevresini fark etmesini sağlamaktadır. Doğada bulunan materyallerin doğal ve ulaşılabilir olması da çocuklar için ilgi çekicidir. Çocuklar dal parçası veya yaprakla bile birçok oyun bulup, düşünüp kurabilmektedirler. Açık alanda oynadıkları içinde deneyim, çözüm üretme, problem bulma, fikir yürütme, merak duyguları sayesinde öğrendiklerini kalıcı hale getirebilmektedirler. Oyun çocuk için bu denli önemliyken doğanın da aynı derecede önemli olduğunu kabul etmek gereklidir. Bu hususa bağlı olarak araştırmada çocuklar için oyunun ne denli önemli olduğu vurgulanmakta ve bilinmektedir. Ayrıca çocuklar için dış oyun alanı oyunlarının gelişimsel olarak çocukları çok etkilediği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın problem cümlesi: Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler ve yöneticilerin dış oyun alanının kullanımına ve dış oyun alanlarında bulunan materyallerin niteliğine bakılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi eğitim kurumlarında, dış oyun alanının kullanımı ve materyallerin niteliğine ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu araştırmanın genel amacına ulaşmak için, öğretmenlere yönelik kişisel bilgi formu, Öğretmenlere yönelik dış alan ve materyal kullanımı ile ilgili bilgi formu, yöneticilere yönelik kişisel bilgi formu, yöneticilere yönelik dış alan ve materyal kullanımı ile ilgili bilgi formu, öğretmenlere yönelik görüşme formu ve yöneticilere yönelik görüşme formlarında sıralanan sorulara cevaplar aranmıştır.

Araştırmanın Önemi

Okul öncesi eğitim kurumlarında, dış oyun alanı oyunları ve materyalleri hakkında yeterli araştırmanın bulunmadığı, ayrıca yapılan araştırmalarda genelde öğretmenlerin ve çocukların görüşleri belirtilirken, yöneticilerin görüşleri hakkında yeterli çalışmanın olmaması, bu araştırmanın özgünlüğünü göstermektedir. Bu

araştırmada öğretmenlerin ve yöneticilerin dış oyun alanı hakkında kullanımları, ayrıca dış oyun alanındaki materyallerin yeterliliğine ve niteliğine bakılmaktadır.

Dış oyun alanları, çocukların gelişimlerine yardımcı olurken çocukların kendi akranlarıyla iletişimine, sosyalleşmesine de yardımcı olmaktadır. Çocuklar, dış alanları kullanırken ayrıca doğaya karşı sevgi beslemelerine, saygı duymalarına da olanak sağlamaktadır (Yıldırım, 2017). Dış oyun alanlarının iç oyun alanları kadar dikkat edilmesi, gelişimlerine destekleyici ortamlar oluşturulmalıdır. Çocuğun dili ve işi oyundur. Oyunla kendini ifade eder ve anlatır. Bu yüzden oyun çocuğun gelişimine katkı sağlayabilmesi adına iyi ve nitelikli bir okulda bu ihtiyacı giderilebilir (Başbay, 2012).

Dış oyun alanlarının çocuğun gelişimi üzerine katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca dış oyun alanlarında çocukların sağlık gelişimine de destek olduğu bilinmektedir (Geney vd., 2019). Bu etkilerden bahsedecek olursak: Dış oyun alanları çocukların yaratıcı düşünmelerine, hareket etmelerine, problem çözme becerilerinin gelişimine, çevre bilincine, sosyalleşme ve hayal dünyalarının gelişimine katkısı vardır (Özkubat, 2013). Çocuklar büyük şehirlerde yapay alanlardan dolayı merak duygularını köreltmekte, çevrelerini keşfetmelerine engel olmaktadır. Aslında dış oyun alanları çocuğun doğayı tanımaya ve onunla içi içe olmasına, doğaya saygı duymasına yardımcı olmaktadır (Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe, 2017). Çocuklar dış alanlarda toprakla uğraşmayı, bir şeyler ekip biçmeyi öğrenirken aynı zamanda çocuğun o bitkinin nasıl büyüdüğünü, nelere ihtiyacı olduğunu, mevsimlere göre nasıl renk değiştirdiğini öğrenerek neden-sonuç ilişkisi kurmasına da olanak sağlamaktadır. Ayrıca yine dış alanda çocuklar hayvanları tanır, öğrenir, keşfeder ve hayvanlara da saygı duymayı öğrenir (Geney vd., 2019). Çocuklar dış oyun alanları sayesinde risk almayı, araştırmayı, keşfetmeyi öğrenirken psikomotor becerilerinin gelişimine de yardımcı olmaktadır (Kalburan, 2014).

Günümüzde birçok nedenlerle çocukların dış oyun alanının da oynamaları azalmış, çocuklar günlerini evde ya da okul öncesi eğitim kurumlarında geçirmektedir. Dış oyun alanları, geçmişten günümüze okul öncesi eğitim kurumlarında önemli bir yere sahiptir (Başbay, 2012). Bu sayede çocuklar büyük

şehirlerde dış alanı çok kullanamadıklarından, evde de yeterli hareket alanına sahip olunmadığından çocuklar için dış alanlar çok daha önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bu nedenlerden biri de 2019 Aralık ayında dünyada yaşanan COVID-19 nedeniyle Türkiye dâhil dünyanın birçok yerinde okullar kapanmış, dış alana çıkmaları yasaklanmış, çocuklar uzaktan eğitim almaya başlamışlardır. Pandemi sebebiyle çocuklar evde kalmış çocukların gelişiminde olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur (Aral ve Kadan, 2021). Pandemi sonrası okul öncesi çocukların teknolojiye daha çok düştükleri, kaygı bozukluğu, kıskançlık, stres, daha saldırgan ve öfkeli, aşırı hareketlilik gibi gelişimlerine olumsuz etkisi olan durumlar ortaya çıkmıştır (Acar, Erbaş ve Eryaman, 2021). Hala pandemi etkilerinin sürmesi çocukların gelişiminde, sosyalleşmesinde, yaratıcı düşüncelerinde, fiziksel gelişimlerinde engel olmaktadır. Bu nedenle eskiye nazaran dış alan oyunlarının önemi daha da artmaktadır. Sonuç olarak dış oyun alanlarının dış alanda oynanan oyunların diğer oyunlar kadar önemli olduğu göz önünde bulundurulursa, yapılacak olan araştırmanın sonucunda çıkacak olan bulgular alana, bilimsel açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmada ana problem ‘okul öncesi eğitim kurumlarında yönetici ve öğretmenlerin dış oyun alanlarının kullanımını ve kullanılan materyallerin niteliğini ortaya çıkarmaktır.

Alt Problemler

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında dış oyun alanlarının kullanımının yeterli olup olmadığına ilişkin,
  - a. Yöneticilerin görüşleri nelerdir?
  - b. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi eğitim kurumlarında dış oyun alanı materyallerin niteliğine ilişkin,
  - a. Yöneticilerin görüşleri nelerdir?
  - b. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

Sayıtlar

Bu araştırmada yer alan görüşme sorularına ve dış oyun alanında bulunan materyallerin niteliğinin hakkında oluşturulmuş olan ğretmen ve yönetici formlarına, öğretmenlerin ve yöneticilerin doğru ve samimi şekilde doldurduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada yer alan ‘ğretmenlere yönelik kişisel bilgi formu (EK-1), ğretmenlere yönelik dış alan ve materyal kullanımı ile ilgili bilgi formu (EK-2), yöneticilere yönelik kişisel bilgi formu (EK-3) yöneticilere yönelik dış alan ve materyal kullanımı ile ilgili bilgi formu (EK-4), ve oluşturulmuş olan öğretmenlere yönelik görüşme formu (EK-5), yöneticilere yönelik görüşme formu (EK-6) sorularına vermiş oldukları cevaplar ile sınırlandırılmaktadır.

Bu araştırmada 2021-2022 eğitim ğretim yılı İstanbul ili Ümraniye ilçesinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve devlet anaokulları ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Okul ncesi eğitim: 36-72 aylık çocukların gelişimlerini destekleyen eğitimi kapsamaktadır (Haktanır, 2012).

Oyun: İçten gelen, dıştan bir zorlama ile oluşmayan doğal yollarla kendiliğinden gelişen ve çocukların gelişimlerini etkileyerek çocukların aktif oldukları etkinlikler olarak söylenebilir (Yıldırım, 2017).

Dış oyun alanı: Araştırma içerisinde ‘dış oyun alanı’ kavramı araştırmaya katılan ğretmen ve yöneticilerin bağlı oldukları kurumların sınırları içerisindeki dış oyun alanında gerçekleştirdikleri yapılandırılmış veya yapılandırılmamış oyunları kapsamaktadır (Ata, 2016).

Dış oyun alanı materyalleri: Dış alanda bulunan, çocukların hareket etmesini sağlayan, oyuna katkı yapan materyallerdir. Parklar, tırmanma duvarları, salıncaklar gibi materyallerin tümüdür (Başbay, 2012).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. OYUNUN TANIMI VE TARİHÇESİ

Oyun: Türk Dil Kurumu'nun (TDK) tanımına göre: Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence olarak geçmektedir. Oyun, çocuğun kendini ifade edebildiği en kolay, en anlamlı yol olduğu bilinmektedir. Çocuk dünyaya uyum sağlamak için oyun oynamaktadır. Ayrıca çocuk oyun oynayarak dünyanın ne olduğunu, nasıl olduğunu kavramaya çalışmaktadır (Bacanlı, 2019). Oyun kavramının birçok anlamı yapılmıştır;

Oyun, çocuğun kendisini ifade etmesidir.

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleri ile öğrenmesi yöntemidir.

Oyun, hayal ile gerçek arasında bir köprüdür.

Oyun, çocuğun iç dünyasını yansıtan bir aynadır.

Oyun, çocuğu yetişkin yaşamına hazırlayan son derece önemli bir araçtır.

Oyunun birçok tanımının olması ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Kısacası oyun, çocuğun tüm gelişimlerini etkileyen, çocuğun oyuna sevak katıldığı araçlı ya da araçsız gerçekleştirilebilen doğal öğrenme yoludur (Koçyiğit vd., 2007).

Oyun, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. İnsanlık var olduğu sürece oyunda var olacağı bilinmektedir. Arkeologların yaptıkları araştırmalarda oyun ve oyuncak kavramının ne denli eski olduğu ortaya konulmaktadır. Eski Girit uygarlığında oyuncak bebekler, ev eşyalarının olduğu ortaya çıkmıştır. Genç Hitit Döneminde aşık kemiği oynayan çocuk resimlerine rastlanılmıştır. Ayrıca en eski oyun araçlarından birisi de taş olarak bilinmektedir. Taş yerine aşık kemikleri kullanılarak oyunlarda oluşturulmuştur. Eski Mısır'da taştan yapılmış arabalar,

topaçlar tahtadan bebekler bulunmuştur. İnsanlar taklit yoluyla geçmişten günümüze birçok olayı, kavramı hayata geçirmeyi başarmışlardır. Ayrıca deneyimleyerek, çevresinde olan olayları izleyerek, yaptıkları hareketler oyunu oluşturmuştur. Geçmişte avlanmaya giden insanları çocuklar izleyerek ve onları taklit ederek günlük yaşamlarına taşımaktadırlar (Ata, 2016; Kırmusaoğlu, 2020).

Oyunların kültürel çeşitliliği de mevcuttur. Oyunlar sayesinde kültürel değerler de gelecek nesillere aktarılabilir. Çünkü oyunların içinde kültür ve toplumun değerleri de mevcuttur. Ayrıca oyunlar sayesinde kültürel miraslarını korumak, yeni nesillere bu kültürü aktarabilmek ve bu mirası sürdürülebilmek önemlidir. Bu sayede oyun, bireyin kendini tanıması, geçmişini bilmesi için ona bir kimlik vermektedir (Kul, 2018). Eski Türklerin oyunlarına dair bilgiler de mevcuttur. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesi ve Dede Korkut kitaplarında bu bilgiler bulunmaktadır: At binmeye yönelik olan binicilik, cirit atma, okçuluk, güreş, kılıç gibi oyunlar yer almaktadır. Osmanlı döneminde kendine özgü birçok oyuna rastlanılmıştır. Bu oyunlar çelik-çomak, topaç, ceviz oyunu, üç ve beş taş, mangala, bilya, uçurtma, karagöz-hacivat, hereke, kukla ve geleneksel danslar olarak birçok oyun ifade edilebilmektedir. Ayrıca şarkılı tekerlemeler de o dönem çocuklarının oynadığı görülmektedir (Ahioğlu, 2008; Kul, 2018; Kocaaslan, 2019; Kırmusaoğlu, 2020).

Oyun geçmişten günümüze birçok kavrama örnek olduğu görülmektedir. Bir dönem savunma aracı olarak kullanılırken, başka bir dönem savaş yöntemlerine aracı olmuştur. Farklı bir dönemde duyguların paylaşımı ve öğrenmeye aracı olduğu görülmektedir. Dini ve geleneksel olaylara eşlik etmiştir. Kimi zaman oyun boş bir zaman kaybı olarak görülürken toplum tarafından yasaklanmıştır. Eski zamandan günümüze oyun kavramları değişerek sonunda çocuğun hakkı aşamasına geldiği görülmektedir. Oyun her evrede çeşitlenip değişse de çocukların gelişimine büyük bir etkiye sahip olduğu artık görülmektedir.

1.2. OYUN TÜRLERİ

Oyun türlerinde amaca yönelik oyun sınıflandırılması yapılmaktadır. Oyun türlerinde yapılandırılmış ortamlarda, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış

ortamlarda oyun, açık ve kapalı alanlarda oyunlar, araçlı veya araçsız oyunlar olarak sınıflandırılmaktadır. Günümüzde oyun türleri genelde fiziksel oyun, yapı-inşa oyunu, dramatik oyunlar, kurallı oyunlar ve doğal materyallerle oyunlar olarak beş sınıfa ayrıldığı görülmektedir (Aksoy, 2015; Bardak ve Topaç, 2019).

1.2.1. Günümüzde Oyun Türleri

1.2.1.1. Fiziksel Oyun Türleri:

Çocukların fiziksel gelişimleri ön planda tutularak oynanan oyunlara denmektedir. Büyük kas ve küçük kas motor gelişimlerine yönelik oyunlardır. Ayrıca bu oyun türleri açık havada oynanan türleri de içermektedir. Bebeklikte fiziksel oyunlar duyu-motor şemalarını çalıştırmaya yöneliktir. Çıngıraklarını sallamak, bir şeyleri yakalayıp atmak gibi oyunlar fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Aksoy, 2015).

2-6 yaş dönemindeki çocuklar içinde fiziksel oyunlar daha da büyük önem kazanmaktadır. Yeni becerilerini öğrenip geliştirmek adına tekrarlanan oyunlara yönelmektedirler. Bu oyunlar, fiziksel gelişimleri için gereklidir. Okul çağı çocukları ise, fiziksel oyunların ön planda olduğu kurallı oyunlar oynamaktadırlar (Aksoy, 2015; Ulutaş, 2016). Bu oyunlar koşma, yakalama, tırmanma, zıplama, kayma, fırlatma gibi oyunlar büyük kas gelişimlerine etki ederken, tutma, kavrama, boyama, yoğurma, bağcık bağlama veya çözme makasla kesme gibi fiziksel aktiviteleri içeren oyunlarda küçük kas motor gelişimlerine etki eden oyunlardır (Baykoç-Dönmez, 1992). Fiziksel oyunlarda su masası, kum havuzu, bloklar, tahtalar, fırçalar, ipler, lastikler, tırmanma aparatları, bahçe araçları gibi materyaller kullanılmaktadır (Durualp ve Aral, 2015).

1.2.1.2. Yapı-İnşa oyunları:

Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye yarayan önemli oyun türlerinden biridir. Burada çocuklar yeni bir şey inşa etmeye çalışmaktadırlar. Grup veya bireysel olarak oynanabilen oyunlardır. Ayrıca gerçek bir yapıyı veya kendi ürettikleri, hayal ürünü olan bir yapıyı da inşa etmek için yapı-inşa materyallerini kullanmaktadırlar. Çocuk, yaptığı materyali sergileyerek kendilerine olan güvenini de arttırmaktadır. Bu tür oyunlarda büyük yapı malzemeleri ve küçük yapı

malzemeleri kullanılabilir. Büyük yapı oyunları genelde çocuğun kendi boylarında bloklar ile araba yolları yapması, çadır kurması, kartonlardan evler inşa etmesi olarak örneklendirilebilir. Küçük yapı oyunlarında ise daha minyatür yapı da oyun malzemeleri kullandıkları oyunlardır (Baykoç-Dönmez, 1992). Ayrıca yapı-inşa materyallerinin kullanım durumuna göre açık uçlu materyaller de yer almaktadır. Bu tarz materyaller farklı olasılıklar sunmayı, farklı düşünme becerileri geliştirmeyi, olası çözümler sunmayı da geliştirmektedir (Aksoy, 2015).

Yapı-inşa materyallerinde çocukların blokları kullanması, bir yerden başka bir yere taşınması, çocukların küçük ve büyük kaslarının gelişimine de yardımcı olmaktadır. Çocuklar, bu oyun türünde yetişkinlerle ya da akranları ile konuşur ve iletişim kurarlar. Ayrıca çocukların yeni bir şey inşa etmeleri beğenilme, takdir görme, onaylanma gibi duygusal gelişimleri de destek görmektedir. Çocuğun kendine olan güveni artar ve özdenetimini arttırmaktadır.

1.2.1.3. Dramatik Oyunlar:

Çocukların çevrelerini keşfettikleri ve taklit ettikleri özgür ve rahat ortamlarda oynadıkları oyunlardır. Ayrıca çocukların kendilerini kolayca ifade edebildikleri oyun türleridir. Hayal gücünü içeren ve de arttıran oyunlardır (Baykoç-Dönmez, 1992). Bu Piaget'in "*sembolik düşünce dönemi*" diye adlandırdığı döneme denk gelmektedir. Bu hayali oyunlar aynı zamanda da yaratıcılığı geliştirmektedir (Aksoy, 2015). Solter'e göre (2013) çocuklar hayali oyunlar konusunda eğitim aldıkları vakit; yaratıcılık, dil becerileri, farklı bakış açısıyla bakabilme, fedakârlık, sosyal problemleri çözme gibi çeşitli gelişimler gösterdikleri birçok araştırmaya göre ortaya koyulduğunu ifade etmektedir.

Çocuklar dramatik oyunlarla; yetişkinlerin hayatını tanıma, anlamaya çalışma, ilişkiler kurabilmelerinde yardımcı olmaktadır. Anne, baba, doktor, öğretmen gibi rollere bürünerek hayal güçlerini zenginleştirmekte ve gelecek rolleri öğrenmeye çabalamaktadırlar. Dramatik oyunlarda yapı- inşa oyunları gibi tek başına da grupta da oynanabilen oyunlardır. Grupta oynanan oyunlarda çocuklar iletişimlerini de geliştirmektedirler. Sosyal ve duygusal gelişimlerinin artmasına yardımcı olmaktadır. Oyun içerisinde rolleri belirlerken karar alma, planlama

becerilerini de geliştirmektedirler. Çocukların taklit etmesi, -mış gibi yapma oyunları, kuklalar, maske, kostümler, evcilik oyunları, canlandırma gibi oyunlar dramatik oyunlara örnektirler (Aksoy, 2015; Durualp ve Aral, 2015; Ulutaş, 2016).

1.2.1.4. Doğal Materyallerle Oyunlar:

Doğada bulunan materyallerle oynanan oyunlardır. Doğada çocuklar yaşadıkları dünyayı da keşfetmektedirler. Bu yüzden doğada olan her şey öğrenmek, keşfetmek ve deneyimlemek için birçok fırsat sunmaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992). Toprak, su, kum, çamur gibi doğal materyaller çocuğun doğal dünyayı anlamasına ve keşfetmesine imkân sağlarken çocuklarda gözlem yapma, problem çözme, yeni şeyler üretme ve yaratıcılık becerilerinin de gelişimine yardımcı olur. Doğal materyaller fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel, dil gelişimlerini de desteklemektedir (Aksoy, 2015).

1.2.1.5. Kurallı Oyunlar:

Genelde rekabeti veya yarışmayı kapsayan oyunlardır. Bu oyunlarda yetişkinler tarafından çocuklara oluşturulan oyunlardır. Bu tür oyunlarda çekişmeler, yarışmalar, ritimli oyunlardan bahsetmek mümkündür. Oyunda kurallar belirlidir ve her oyuncu için bu kural zorunlu olmaktadır (Aksoy, 2015). Okul öncesi çocukları benmerkezci evrede olduklarından kurallara uymakta çok zorlanırlar. Ancak ilkokul çağlarında çocuklar daha kurallı oyunlara yönelmektedirler ve bu oyunları daha kolay uygularlar. Bu oyunlar çocuklara iş birliği kurma, kazanma ve kaybetme seçeneklerini de öğretmiş olur (Durualp ve Aral, 2015). Ancak yarışmalı oyunlar ilkokul 3. Sınıftan önceki çocuklara oynatılmamalıdır. Okul öncesi yıllarda kazanma kaybetme oyunları oynatılmaz.

1.2.1.6. Dış oyun alanında Oynanan Oyunlar

Çocuklar için iç veya dış oyun alanı fark etmez her alanı oyun yerine çevirebilmektedirler. Bu onların yaratıcılık güçlerinden doğmaktadır. Dış oyun alanı oyunları bahçe, sokak, orman, park, gibi açık alanlarda oynanan oyunlardır (MEGEP, 2009). Oyunun çocuğun gelişimine katkısı büyüktür. Dış oyun alanında oynanan oyunların ise çocuğun gelişimine katkısını daha da arttırmaktadır. Dış oyun alanları çocuklara doğal öğrenme yolları sunarken çevrelerini tanımalarına da yardımcı

olmaktadır. Hayvanları, bitkileri, ağaçları, doğayı, gökyüzünü tanımlarını daha kolaylaştırır. Bu açıdan dış oyun alanları çocukların eğlenmesine yardımcı olurken öğreticide olmaktadır (Ulutaş, 2016). Doğada çocuk doğal materyallere çok rahat ulaşabilmektedir. Çünkü doğadaki her şey toprak, çamur, yaprak, ağaç, çiçek, dal, taş gibi birçok materyal bulunmaktadır. Çocuk bu materyalleri yaratıcılığını da kullanarak oyuna çevirebilmektedir (Cevher-Kalburan, 2014; Gülay-Taşçı, 2010; Ata, 2016).

Çocuk dış oyun alanında deneyimleyerek, keşfederek öğrenmektedirler. Bu öğrendikleri birçok kavramı belleklerinde daha kalıcı hale getirmektedir. Ayrıca dış oyun alanlarında sınırlandırma yoktur. Çocuk sürekli aktiftir. Araştırır, hareket eder, keşfeder, düşünür, çözümler üretir, deneyim yaşayarak özgürce oyunlarını oynayabilmektedirler. Dış oyun alanındaki oyunlarda çocuk hareketli olduğundan, fiziksel aktiviteler daha yoğun olduğundan çocuğun sağlığı ve ruhsal gelişimi açısından da önemi büyüktür (Ata, 2016). Ayrıca çocuk sağlıklı olmasının yanı sıra yaşlılarıyla iletişimi gelişir, çevresini tanıyarak duygularını daha rahat ifade etmeyi öğrenmektedir. Su, kum, çamur gibi doğal materyallerle duyu deneyimleri elde etmekte, nesnelere toplayarak hobilerini geliştirme fırsatı da bulunmaktadır (Cevher-Kalburan, 2014). Çocuğa imkân sunulduğunda çocuk daha çok dış oyun alanında oynamayı seçmektedir. Çocuk dış oyun alanı sayesinde hayal gücünü arttırarak, problem çözme becerilerinin de gelişmesini yardımcı olmaktadır. Bu sayede çocuk bilişsel gelişimini de arttırmaktadır. Yaratıcı düşünmesini desteklerken çocukların stresten uzaklaşmasını sağlar (Aksoy, 2015; Ulutaş, 2016; Ata, 2016; Günal, 2019).

Koşmaca oyunları: Dış oyun alanında koşarak oynadıkları oyunlardır. Çocuklar koşmaca oyunlarında kaçar, kovalar, koşar. Sürekli hareket halindedir. Saklambaç, mendil kapmaca, sek sek, köşe kapmaca gibi oyunlar bu oyunlara birer örnektir (MEGEP, 2009).

Taklit oyunları: Çevresindeki gördükleri şeyleri öykünerek yaptıkları oyunlardır. Bu oyunlar bireysel veya grupta oynanabilir. Hayvan taklitleri, penguen yürüyüşü, evcilik, gibi oyunlar taklit oyunlarına örnektirler (MEGEP, 2009).

Halka oyunları: Grup halinde oynanan bu oyunlarda çocuklar ayakta veya oturarak oynadıkları oyunlara denmektedir. Bu oyunlarda araçta kullanılabilir. Müzik veya müziksizde oynanabilmektedir. Kutu kutu pense, Yağ satarım bal satarım, kedi fare oyunu gibi oyunlar bu oyun türüne örnektir (MEGEP, 2009).

1.3. OYUN KURAMLARI

Oyunlar çocukların yaşlarına göre gelişim evreleri farklılık göstermektedir. Çocuktaki benmerkezcilikten, sosyal ilişkilere somut dönemden soyut dönemlere geçişler gibi evreler çocukların oyunlarında görülmektedir (Koçyiğit, Tuğluk, Kök, 2007). Piaget'in görüşlerinde oyunların çocuklar üzerinde bilişsel yönlerini geliştirdiğini ifade etmektedir. Freud ise oyunların çocuklar üzerinde ruhsal ve kişilik gelişimlerine etki ettiğini söylemektedir. Parten, oyunu çocuğun sosyal yönünü kuvvetlendirdiğini ifade ederken Smilansky, Piaget gibi oyunun çocuğun zihinsel gelişimlerine faydalı olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Günümüzde çocuk için oyunun değeri artık tartışılmayacak kadar önemlidir (Baykoç-Dönmez, 1992; Koçyiğit, Tuğluk, Kök, 2007). Geçmişten günümüze birçok görüş ileri sürülmüş ve farklı kuramlar ortaya çıkmıştır.

1.3.1. Klasik Kuramlar

19. Yüzyıl sonları ve 20. Yüzyıl başlarında çocukların oyunlarına bakılarak ortaya atılmış kuramlardır. Bu oyun kuramları fazla enerji kuramı, rahatlama ve dinlenme kuramı, öncül deneme kuramı ve tekrarlama kuramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kuramların açıklaması aşağıda yapılmaktadır.

1.3.1.1. Fazla Enerji Kuramı:

Bu kuram İngiliz filozofu H. Spencer'in kuramıdır. İnsanlar hayatları boyunca enerji ihtiyacı duymaktadırlar. Bu enerjiler aktarılmadıkça vücutta daha fazla artarak baskı uygulamaktadır. Çocuklar bu enerjiyi atabilmek adına oyun oynamaktadırlar. Organizmadaki enerjiyi atabilmek için amaçlı etkinlikler veya amaçsız oyunlar oynamaktadırlar. Burada oyunun içeriği ya da şekli önemli değildir (Baykoç-Dönmez, 1992; Kaya, 2013; Ulutaş, 2016; Kırmusaoğlu, 2020).

1.3.1.2. Rahatlama ve Dinlenme Kuramı:

Moritz Lazarus tarafından ortaya atılan bu kuramda; oyunda kaybedilen enerji miktarını tekrar kazanılabilmeyi amaçlamaktadır. Fazla enerji kuramının aksine bu kuramda azalan enerjiyi arttırmayı amaçlamaktadır. Çocuk uyku yoluyla ya da hafif çalışmalarla enerjisini tekrar kazanabilmektedir. Burada oyunun içeriği ya da şekli önemli değildir (Baykoç-Dönmez, 1992; Ata, 2016; Ulutaş, 2016).

1.3.1.3. Öncül Deneme Kuramı:

Karl Groos tarafından ortaya atılan bu kuramda oyunun alıştırmaya rolünün önemini vurgulayan ilk bilim adamıdır (Ulutaş; 2016). Gross'a göre geçmişteki içgüdüsel hareketlerin, gelecekteki hareketlerinin yansıması olduğunu söylemektedir. Bu kuramda çocuk gelecekte yaşamındaki davranışlarını kazanmak için önceden bu içgüdüyü kullanarak oyun oynamaktadır. Yani çocuk oyun oynarken gelecekteki yaşamı için bir ön hazırlık yapmaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992; Ata, 2016).

1.3.1.4. Tekrarlama Kuramı:

Bu kuram Stanley Hall tarafından ortaya konmuştur. Öncül deneme kuramının aksini savunmaktadır. Çocuk gelecekteki yaşamı ile hiçbir ilgisi yoktur. Aksine çocuk geçmişindeki ırkına göre bu bağ kurulabilmektedir. Çocuklar oyunlarında içgüdüsel olarak ırklarına özgü hareketlerde bulunmaktadır. Hall'a göre bunlar tekrarlamaya eylemleridir. Oyun, insanların evrimlerindeki sıraya göre gelişmektedir (Ulutaş, 2016; Kırmusaoğlu, 2020).

1.3.2. Dinamik Oyun Kuramları

Dinamik kuramlarda çocuğun neden oyun oynadığı araştırılmamaktadır. Çocuğun oynadığı oyunun içeriği önemlidir. Dinamik kuramlarda bu içerikler anlaşılmalı çabalanır (Güven, 2017). Durualp'a göre (2014) çocuk oyun içerisinde içgüdülerini takip ederek oyunu şekillendirir ve kendi kişiliğini oluşturur. Kısacası oyunda çocuğun hayalleri ortaya çıkar. Bu kuramda çocuk oyun dünyasını oyunun içerisine yansıtmaktadır.

1.3.2.1. Freud'un Oyun Kuramı

Dönmez'e göre (1992) Freud, çocuğun her hareketinin bir nedene bağlı olduğunu savunmaktadır. Çocuk oyunları rastgele oluşmaz. Oyun çocuğun duygularını ortaya koyduğu bir araçtır. Yani çocuk oyunu gerçek dünyadan ayırmakta ancak gerçek dünyayı kendine has bir dünya yaratarak oyunu kullanmaktadır.

Freud çocuk oyunlarının iki özelliği temsil ettiğini ifade etmektedir. İlki oyunun çocuğun ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı, ikincisi yaşadığı bir duygusal olayı oyununda ortaya koyarak bunu gösterebilmesidir. Çocuk evde dayak yiyorsa, oyuncaklarına da şiddet gösterecektir. Freud'un Psikoanalitik kuramına göre burada hoş olmayan yollarla çocuğun oyunda bu davranışları tekrarlaması zor durumlar karşısında deneyim kazanmasını da sağlamaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992; Kaya, 2013; Ulutaş, 2016; Kırmusaoğlu, 2020).

1.3.2.2. Piaget Oyun Kuramı

Piaget oyunu bilişsel gelişime dayandırmaktadır. Ayrıca zekâ gelişim evrelerini özümleme ve uyum işlemlerine bağlamaktadır (Bacanlı, 2019). Özümleme kısaca kendine benzetme olayıdır. Yani edindiği bilgileri daha önceki bilgilerinin yanına göndermektedir. Çocuk oyun oynarken kazandığı deneyimleri zihninde düzenlemektedir. Uyum ise daha önce kazandığı bilgilerden farklı bir bilgi ise sistemini yeniden düzenlemektedir (Baykoç-Dönmez, 1992). Piaget bu duruma uyum demektedir. Çocuk dış dünyaya göre kendi organizmasını ayarlamasıdır. Bu aşama ile çocuk artık çevreye tepki vermeye başlamaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992; Ulutaş, 2016; Kırmusaoğlu, 2020). Piaget için özümleme ve uyum birbirlerini tamamlamaktadırlar. Sürekli birbirleri ile etkileşim halindedirler. Piaget için oyun dış dünyadan alınan bilgileri kendi sistemine aktarmasıdır. Oyun çocuğun zihninde düzenleme yapmasını sağlayan bir araçtır (Ulutaş, 2016). Piaget bu duruma dikkat çekmektedir. Çocuk dışarıdan değil çevresi ile etkileşim ve zihinsel işlemler sayesinde öğrenebildiğini söylemektedir (Kırmusaoğlu, 2020).

1.3.2.3. Eric Erikson Oyun Kuramı

Oyun çocuğun psiko-sosyal gelişiminin bir yansıması olduğunu söyler. Ayrıca gelişim dönemlerince farklılık göstermektedir. Bu dönemlerin ilki güvene karşı güvensizlik evresi, ebeveyn oyun sayesinde çocuğuyla bağ kurmakta ve güven oluşturmaktadır (Günel, 2019). Bağımsızlığa karşı şüphencilik aşamasında çocuğa özerklik tanınmalı yoksa özgüvende sıkıntı yaşayabilmektedir. Girişkenliğe karşı suçluluk evresinde çocuk zengin düşünce ve hayal gücü ile dil gelişimini de kullanarak her şeyi deneyebilme isteği içerisinde. Başarıya karşı aşağılık duygusu aşamasında ise çocuğun takdir görme aşamasıdır. Çocuk ebeveyninde yaptığı şeyler için takdir görmek ister. Erikson'un bu dört evresi çocukta oyun oynama isteğini arttırdığını söylemektedir. Bu sayede çocuk geçmiş, şimdi ve gelecekte oluşmuş/oluşacak durumlarda ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Erikson oyun yolu ile bu evreleri daha sağlıklı atlatabildiğini ifade etmektedir (Kaya, 2013; Ulutaş, 2016; Günel, 2019).

1.3.2.4. Frobel'in Oyun Kuramı

Frobel daha önceki eğitim yöntemlerine nazaran çocuğun oyununa daha çok önem vermiştir. Yetişkinlere göre iş, çocuklara göre oyun olduğunu ifade eden Frobel, çocukların oyunlarının da yetişkinlerin işi kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Eğitimin temelini oluşturan oyun, çocuğun en doğal, en samimi, kendi bünyesinde bulunan mevcut gücünü ortaya koyduğu bir araçtır (Baykoç-Dönmez, 1992). Çocuklar eğlenirken, bütün gelişim yönlerini arttırmakta, iç dünyasındaki duygularını da oyun ile anlatmaktadır. Oyun ile çocuk öğrenir ve kendini geliştirir. Çocuk oyun ile kişilik gelişimini oluşturur ve kaygılarını oyunla ifade eder. Ayrıca oyun da kazandığı bilgileri gelecekte kullanabilmektedir. Frobel eğitiminde oyun ve dile önem vermektedir. Oyunda kullandığı gereçlerle inşaat oyuncakları, geometrik cisimler gibi öğretici araçları oyunu çeşitlendirmek için kullanmaktadır. Eğitimde kullandığı oyun materyalleri günümüzde hala kullanılmaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992; Günel, 2019).

1.3.2.5. Vygotsky Oyun Kuramı

Vygotsky'e göre bilişsel gelişimde çevre önemli bir faktördür. Oyunda çocuğun kazandığı becerilerin, düşüncelerin, kavramların kaynağı çevredir ve çevre sayesinde öğrenmeye başladığını ifade etmektedir (Günel, 2019). Vygotsky oyunu toplumu kapsayan bir etkinlik olduğunu söyler. Çocuk oyun yoluyla deneyimlerini kullanmaktadır. Tek başına oynadığı oyunlarda bile toplumsal öğeler içermektedir (Ulutaş, 2016).

Oyun bir keşif sürecidir. Çocuk sembolleri kullanım yoluyla zihinsel gelişimine yardımcı olmaktadır. Ayrıca oyun, anlam çıkarmak ve öğrenmeye yönelmektir (Kaya, 2013). Vygotsky dil gelişimine önem vermektedir. Yetişkinler kendi kültürlerini çocuğa aktarırlar. Bu sayede çocuk bilgilerini oluşturmakta ve çocuğa düşünme işlemleri sunmaktadır (Günel, 2019).

1.3.2.6. Daniel Berylne (İçten Uyarılma Kuramı)

Berylne çocuğun devamlı olarak aktif olması ve çevresi ile sürekli etkileşim halinde olması gerektiğini söylemektedir. Çocuk oyunda heyecan arar, keşfeder ve uyarılma durumunu dengelemektedir. Bu sayede çocuk haz duygusunu yaşamaktadır. Bu kuramda sinir sisteminde bulunan uyarıcılar hep aynı düzeyde tutulması gereklidir. Eğer bu uyarılar çok fazla ise çocuk rahatsız olur ve bunun için uyarıcıyı azaltma yoluna gider bu durum oyun yolu ile giderilmektedir (Ulutaş, 2016).

1.3.2.7. Helanko'nun Sistem Kuramı

Helenko oyunu bireyin çevre ile ilişki kurması demektir. Çocuk kendi oyununu kurarken, arkadaşını seçerken dışarıdan bir baskı görmemelidir. Çocuk oyun ortamları kurmaktadır. Bu oyun ortamlarından bir diğerine geçerek dışarıdaki baskıları ortadan kaldırabilmektedir. Yani çocuk dışardaki olumsuz öğeleri oyun ortamı ile ortadan kaldırabilmektedir (Aksoy, 2015; Ulutaş, 2016).

1.3.2.8. Bateson'un Oyun kuramı

Bateson Oyunun mantığa aykırı olduğunu söylemektedir. Oyunda yapılan hareketlerin gerçek yaşamda yapılmadığını savunur. Bateson'a göre, Çocuk oyun sırasında gerçeğe oyun arasında olduğunu farkında olduğunu söyler. Bateson,

Vygotsky gibi oyun ve iletişim arasında bir bağ vardır ancak bu iletişim tam değil yarım bir iletişimdir (Ulutaş, 2016). Burada sosyal oyunlar içerisinde birey gerçek hareketler değil oyun yaptığını ifade etmelidir. Doğru anlaşılmazsa oyunun amacı yanlış anlaşılmakta ve sosyal uyumsuzluğa neden olabilmektedir (Ulutaş, 2016).

1.4. OYUN EVRELERİ

Oyun evreleri kuramcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu evreler çocukların yaşlarına ve gelişimsel özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Parten, Piaget ve Smilansky kuramcıları tarafından ele alınmıştır. Piaget ve Smilansky Oyunun çocuk üzerinde bilişsel gelişimleri ön planda tutarken, Parten oyunun sosyal aşamalarını incelemiştir. Günümüzde daha çok Parten'in sınıflandırdığı oyun evreleri kullanılmaktadır.

1.4.1. Parten'in Oyun Evreleri

Parten, oyunu Smilansky ve Piaget'den farklı olarak oyunu çocuğun sosyal gelişimine dayandırmıştır. Parten çocuğun sosyal gelişimini sınıflandırırken, uğraşsız davranış, seyirci davranışı ve yalnız oyun ilkel sosyal davranış olarak nitelendirmiştir. İşbirlikçi oyun evresi ise sosyal yaşamın prensiplerini içeren davranış olarak belirlemiştir. Parten oyunu 6 evrede ele almıştır (Baykoç-Dönmez, 1992). Bunlar;

1. Uğraşsız davranış: Çocuk oyuna dâhil olmaz. Sadece bakıp izlemekle yetinmektedir.

2. Seyirci davranışı: Diğer çocukların oyunlarını uzun süre takip ederek onları seyretmektedir. Oyunlara dâhil olmaz.

3. Yalnız oyun: Seçtiği oyuncaklarla kendi kendine oynar.

4. Paralel oyun: Çocuk başka bir/birkaç çocuğun yanında aynı türden oyunu bağımsız oynamaktadır. Ancak yine çocuklar arasında etkileşim yoktur.

5. Birlikte (ilişkili) oyun: Diğer çocuklarla birlikte oynamaya başlama evresidir. Onlarla konuşur, oyuncak alışverişi yapar. Ama iş bölümü yoktur. Çocuk bildiğini okur.

6. İşbirlikçi oyun: Çocuk oyunu seçer, planlar, rolleri oluşturup dağıtır. Aralarında karar alırlar ve kural oluştururlar. Bir gruba ait olma duygusu vardır.

Çocuklar belli bir ürün çıkartabilmek için iş birliği yapmaktadırlar (Baykoç-Dönmez, 1992; Durualp ve Aral, 2015; Bacanlı, 2019).

1.4.2. Piaget'in Oyun Evreleri

Piaget oyunu çocukların bilişsel gelişimini arttırdığını, bilişsel gelişimle birlikte çocuklar oyunlarını sınırlayabildiklerini söylemiştir. Piaget bilişsel gelişimin önemini ve bilişsel gelişimi arttırabilmek için oyunun mükemmel bir ortam hazırladığını düşünmektedir. Piaget oluşturmuş olduğu üç sistemle oyunu tanımlamış ayrıca çocukların ilk yedi yılındaki oyun gelişimlerinin ana hatlarını ortaya koymuştur. Bu sistemleri; duyu- motor, işlem öncesi ve somut işlem dönemi olarak ayırmıştır (Kaya, 2013; Aksoy, 2015).

A- Alıştırma Oyun (İşlevsel oyun- Duyu motor dönem): Piaget'in bu dönemde belirlediği yaş sınırı 0- 2'dir. Bu dönemde çocuklar daha bedenlerini ve çevrelerini öğrenme ve tanıma aşamasındadırlar. Hareket alanı çok düşüktür. Alıştırma oyunları çocukların keşif yapabildiği işlevsel, oyun olarakta adlandırılmaktadır. Alıştırma oyunları Piaget'in önerdiği şemalardan duyuusal-motor şemalara dayanmaktadır (Aksoy, 2015). Bebeklik dönemindeki alıştırma oyunları ise genelde bir düzen içindedir ve kendini tekrar eder. Bebek eline tahta bir kaşık aldıysa önce yere vurur. Çıkan ses ilgisini çeker ve defalarca bu hareketi tekrarlar. Sıkılınca bırakır ve başka bir keşfe çıkar. Bu oyunlarda kural yoktur ve sosyal-zorunluluk öğeleri içermemektedir (Baykoç-Dönmez, 1992; Durualp ve Aral, 2015; Aksoy, 2015).

B. Sembolik Oyun (Taklit Simgesel Oyun): İki- yedi yaşları arasında görülen dönemdir. Çocuk bu dönemde etrafında gördüğü şeyleri taklit etmeye başlamaktadır. Bu taklit genelde önce aileden, çocuğun bakıcısından gördüğü hareketlerle başlamaktadır (Ulutaş, 2016). Çocuk annesinin yürüyüşünü yahut evinde köpek besliyorsa onu yatışını, izlediği bir şeyi bile taklit edebilmektedir. Dönmez (1992) Piaget'in bu dönemi üç aşamada incelediğini ifade etmektedir. İlki (2-4,5 yaş), çocuk bu dönemde yaşadığı olayları rollere bürünerek ortaya koymaktadır. İkinci aşama (4,5,8 yaş), sembolik oyunun önemi azalmaktadır. Oyunlar gerçeğe daha uygun olmalıdır ve çocuk ayrıntılara daha dikkat etmektedir. Bu aşamada iş bölümü daha fazladır. Üçüncü aşama 7-8 yaşlarından başlayarak 11-12 yaşlarına kadar devam

etmektedir. Çocuk daha gerçekçi oyunlar oynar ve oyunda kurallı ve amaçlı olması bu döneme ait bir özelliktir (Durualp ve Aral, 2015).

C. Kurallı Oyun: Piaget'e göre bu aşama on iki yaşından sonra başlamaktadır. Çünkü çocukta somut işlemler oluşumu bu dönemde oluşmaktadır. Somut işlemler sayesinde çocuk daha mantıklı ve daha sosyaldir. Çocuğun zihnindeki şemalar daha gerçekçidir. Ayrıca hayali oyunlar azalmıştır. Çocuk oyunları belirli kurallara bağlanmıştır. Kurallı oyun evresi bu yaş sonrası başlar ve çocuklar bazen kendileri bazen de belirli kurallara sahip oyunları oynamayı tercih etmektedirler (Baykoç-Dönmez, 1992; Aksoy, 2015; Ulutaş, 2016).

1.4.3. Smilansky Oyun Evreleri

Smilansky Piaget gibi bilişsel gelişim üzerinde durmuştur. Oyun evrelerini piaget'in bilişsel gelişime dayandırmış ve genişletmiştir (Aksoy, 2015). Smilansky oyun evrelerini dört aşamada ele almıştır. Bu evreler her biri farklı davranışları içermekte ve daha karışık özellikler içermektedir (Aksoy, 2015).

1.4.3.1. İşlevsel Oyun

Bu dönemde çocuk kendi bedenini, çevresini, nesnelere öğrenme aşamasındadır. Öğrenme gerçekleştiğinde çocuk bunları oyuna çevirir ve öğrenmiş olduğu işlevleri tekrarlar. Çocuk nesnelere işlevlerini önce öğrenmeli sonra bu işlevleri tekrar yoluyla pekiştirmelidir (Baykoç-Dönmez, 1992). Oyun türünde nesnelere işlevlerine uygun halde kullanılmaktadır. Çocuk oyun oynarken kendi oyununa dâhil ettiği bir materyal ya da oyuncuğun gerçek işlevi neyse o işlevle kullanılmaktadır. Çocuk nesnelere tekrar yoluyla duruma ya da nesneye hâkimiyeti artmaktadır. Çocuk bunları yaparken kendine güveni artar. Oyundan zevk almaktadır (Durualp ve Aral, 2015).

1.4.3.2. İnşa Oyunları

Nesneler, materyaller, oyuncaklar kullanılarak üst üste dizilir ve bir şeyler inşa etmektedirler. Çocuklar bu tür oyunlarda kullandıkları materyallerle kafasında belirlediği, hayal ettiği bir şeyi yahut daha öncesinden görmüş olduğu ve bildiği bir yapıyı inşa etmeye çalışmaktadırlar. Plastik, ahşap, bloklar ile yapılan çocukların

hayali ya da gerçeği anımsattıkları modellerle bu oyunları oluşturmaktadırlar (Kaya, 2013; Günal, 2019).

1.4.3.3. Sembolik/Dramatik Oyunlar

Bu oyunda çocuk bir kişiyi, nesneyi ya da olayı taklit etmesiyle oynanan oyunlardır. Çocuk kendini keşfettiği, canlandırmalar yaparak kendini ifade ettiği çevresindekileri taklit ettiği serbest oyunlardır (Aksoy, 2015). Nesne sürekliliği kazanılmıştır. Bununla birlikte nesnelere zihninde geliştirmeye başlamaktadır. Bununla birlikte çocuk benliğini bulma arayışına girmektedir. Çocuk artık etrafındaki durumları gözlemleyerek oyunlarına bunları yansıtmaya başlamaktadır. Bu evrede taklit davranışları görülmektedir. Çocuk ailesini taklit eder, annesi gibi davranır. Babası gibi oturur. Dramatik oyunda çocuk istediği sürece oynar. Sabit değildir her an değişimler gösterebilir. Çocuk hayal güçleri ile gerçek olan sembolleri canlandırmaktadır. Smilansky'e göre bu dönemde çocuk zihinsel, dil ve sosyal gelişimleri artmaktadır. Öz denetimini bu dönemde kazanmaktadır (Aksoy, 2015; Günal, 2019).

1.4.3.4. Kurallı Oyunlar

Smilansky kurallı oyunun oyun evreleri içerisinde en üst evrede olduğunu ifade etmektedir. Bu tür oyunlarda kuralları olan oyunlar tercih edilir ya da çocuklar kendileri oyun içerisinde kuralları kendilerine göre belirlerler. Kural koymak çocuklar için çevrelerindeki insanların görüşlerine saygılı olmayı, iş birliği yapmayı gerektirmektedir. Örneğin çocuklar oyuna başlamadan önce kimin ebe olacağına ya da nasıl olacağına karar verebilir yahut oyun sürecinde de kural koyabilirler (Kaya, 2013; Aksoy, 2015). Kurallı oyunlarda çocuklar fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Dil gelişimini destekler. İş birliği, rekabeti ortaya çıkarır ve duygularını ortaya koyabilmektedir. Çocuklar belirlenen kurallarla sorumluluk alırlar. Burada temel nokta sosyal yaşantıların ve empatinin önemli olduğudur (Aksoy, 2015; Ulutaş, 2016; Günal, 2019).

1.5. DIŞ OYUN ALANLARINDA OYUNLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

Dış oyun alanları ile ilgili bazı kuramcılar görüşlerini bildirmiştir. Bu kuramcılardan bazıları;

1.5.1. Sheridan'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:

Sheridan serbest zaman içerisindeki oyunlarını inceleyerek ve çocukları gözlemleyerek oyunu altı kategoriye ayırmıştır (Ata, 2016). Bu oyunların fiziksel gelişime katkısı olan koşma, zıplama, atlama, tırmanma gibi davranışları içermektedir. Dış oyun alanında oynanan oyunlarda çocuklar için rahat bir ortama ihtiyaç vardır. Burada geniş ve açık alanlara, doğal ve yapay materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuk açık alan sayesinde keşif yapar ve gelişimlerini destekler (Tovey, 2007; Ata, 2016).

1.5.2. Margaret McMillan'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:

McMillan'a göre çocukların dış oyun alanında zaman geçirmesi ile çocuk sağlığına çok iyi geldiğini ifade etmiştir. Londra'da ilk açık hava kreşini açmış, çocuklar için bahçe düzenlemiştir. Bahçe dışında iç mekân inşa etmiş olan McMillan, bu iç mekânı sadece hava şartları kötü olduğunda kullanılması için oluşturmuştur. Esas merkez bahçedir. Bahçede çimler, farklı sert zeminlerde bulunmaktadır. Ayrıca yürüyüş alanları, kaydıraklar, ipler, tırmanma yerleri, bahçede bulunmaktadır. Bahçede okuma, uyuma yemek yeme dâhil her şey yapılabilmektedir (Tovey, 2007; Ata, 2016; AOF, 2019).

1.5.3. Susan Isaacs'ın Dış Oyun Alanında Oyun Hakkındaki Görüşleri:

Oyun tamamen özgür ve kendiliğinden gelişmelidir. Isaac'ın 1924 yılında açmış olduğu okulun iki amacı vardır. İlki çocuklara bir şeyler öğretmeye çabalamaktan ziyade onlara keşfedip merak edeceği bir ortam hazırlamak, ikincisi deneyimin önemli olduğudur. Çocuğun kendi ilgi alanına uygun deneyimler kazanmasını sağlamaktır. Isaac açmış olduğu okulun bahçesinde çimler tırmanma aparatları, meyve ağaçları, sebzeler, çiçekler, hayvanlar bulunmaktadır. Burada çocukların merakını cezbedecek birçok şey bulunmaktadır. Isaac için bahçe dünyayı öğrenme aracıdır. Etrafındaki insanları fark edebilecek ayrıca, diğer canlılar içinde sorumluluk alabilecektir (Tovey, 2007; Ata, 2016).

1.6. OYUNUN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Çocukların Yaşamında Oyunun büyük bir anlamı vardır. Oyun evrensel bir anlam taşımaktadır. Bu yüzden çocuğun olduğu her yerde oyunda var olacaktır (Dönmez, 1992). Piaget oyunu sınıflandırdığında, oyun çocuğun zihinsel gelişiminin aynası olduğunu söylemektedir. Ancak oyun sadece zihinsel gelişime değil diğer gelişimlerine de yardımcı olmaktadır. Yeni doğan bir bebek önce kendi bedeni ile oynayarak onları kullanmayı öğrenmektedir. Ardından etrafındaki nesnelere oynayarak ne işe yaradığını öğrenir. Yaptığı hareketleri tekrar ederek nesnelere işlevini arttırmaktadır. Çocuk büyür ve büyüdükçe etrafındaki her şeyi taklit etmeye başlar. Bu sayede deneyim kazanmaktadır. Sonra kuralın anlamını öğrenir ve oyunlara kuralları koymaya başlar. Kurallarla oyuna ve etrafındakilere uyum sağlamayı öğrenir. Artık çocuk sosyal topluma girmeye hazırlanan bir birey olmaktadır (Egemen, Yılmaz ve Akil, 2004). Bu aşamaların hepsinde oyun büyük rol oynamaktadır. Eğer çocuğun oyun oynaması engellenirse çocuk zihinsel ve fiziksel olarak gelişemez (Dönmez, 1992).

Fiziksel Gelişimde Oyunun Etkileri; bir çocuğun boy veya kilo gibi ölçülebilen artışlarına büyüme denmektedir. Gelişim ise bir organizmanın zaman içerisinde sistemli, uyumlu ve düzenli değişimlerin tümünü adlandırmaktadır. Dönmez'e göre (1992) Büyüme çocuğun fiziksel gelişimi ile ilgiliyken, gelişim ise psikomotor gelişimi ile alakalı olduğunu ifade etmektedir. Çocuk oyun oynadığı sırada, zıplayarak, koşarak, tırmanarak, atlayarak fiziksel gerektiren birçok oyun oynamaktadır. Bu oyunlar sayesinde çocuğun daha sağlıklı olmasına ve vücut sisteminin daha düzenli çalışmasını da olanak vermektedir. Ayrıca daha esnek ve dayanıklı olmasına da yardımcı olur (Bardak ve Topaç, 2019).

Psikomotor Gelişimde Oyunun Etkileri; psikomotor gelişim, fiziksel gelişimin büyümeyle birlikte beyindeki organizmanın isteğe bağlı olarak hareket etmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu gelişim sürecinde çocuk için oyun bir eğlenceden ziyade gereksinimdir. Oyun, çocuğun motor gelişimleri için önemlidir. Küçük kas ve büyük kas motor gelişimlerine yardımcı olmaktadır. Çocuk kum, su, taş, toprak, gibi birçok doğal materyalle oyun oynarken sadece bilişsel gelişime değil, küçük kas motor gelişimine de çok büyük destek olmaktadır. Çizme, karalama

gibi birçok etkinlikte bu alanın gelişimine birer örnektir (Baykoç-Dönmez, 1992; Kaya, 2013; Bardak ve Topaç, 2019). Çocuk, yürüme, atlama, kayma, zıplama, tırmanma, merdiven inip çıkma, sallanma, sürünme gibi hareketleri oyun yolu ile yaparak büyük kas motor gelişimlerine de destek vermektedir (Baykoç-Dönmez, 1992).

Dil Gelişimine Oyunun Etkileri; çocuk oyun oynarken, kendini ifade etmeye çalışırken, uyum sağlarken sembolleri öğrenir. Bu sembolleri ve işaretleri kullanmak durumundadır. Çocuk doğduğu andan itibaren aslında dili kullanma zorunluluğu bulunmaktadır (Baykoç-Dönmez, 1992). Bebekler, sesleri taklit ederek agulamaya başlar. Agulamaların oyun olarak nitelendirildiği bilinmektedir. Ardından küçük yaşlarda taklit ederek dramatik ve sembol oyunlar sayesinde dil gelişimini destekler. Şarkılar, bilmeceler, tekerlemeler, ninniler dil gelişimlerine katkıları büyüktür (Bardak ve Topaç, 2019). Ayrıca çocuk oyun yoluyla sözlü olarak kendini ifade edebilmeyi, yeni kelimeler öğrenmeyi, soru sormayı, cevap vermeyi, oyunları veya yaptıkları şeyleri sıraya koymayı, oynadığı kişilerle iletişim kurmayı, duygularını öğrenmeyi ve anlamayı, deneyim kazanarak problem çözmeyi öğrenmektedir ve bunlar dil gelişimine etki eden faktörlerdir (Kaya, 2013; Çetken ve Sevimli-Çelik, 2018).

Bilişsel Gelişime Oyunun Etkileri; oyunun bilişsel gelişime katkısının çok büyük olduğu artık bilinmektedir. Bilişsel kavram; hatırlama, algılama, imgeler oluşturma, karar verme, problem çözme, değerlendirme, farklı düşünmeyi sağlama anlamlarını içermektedir (Pehlivan, 2016). Okul öncesinde çocuğun en hızlı öğrenme dönemi olduğu bilinmektedir. Bu dönemdeki çocuk bilgiyi oyunla almaktadır ve oyunla öğrenilmiş bilgi daha kalıcı olmaktadır. Bunun sebebi olarak çocuğun oyundaki duyuları sürekli hareket halindedir. Duyular yoluyla merak, keşfetme, çözümlenme, problem üretme, mantık yürütme gibi becerileri de oyunla gelişmektedir. Ayrıca elde ettiği bilgileri kaydetme, geri getirme, sınıflama, anlamlandırma gibi becerilerini de kullanabilmektedir (Pehlivan 2016; Yayla, 2016; Bardak ve Topaç, 2019).

Bilişsel gelişimin diğer gelişim alanları ile etkileşim halinde olduğu bir gerçektir. Yani çocuk diğer gelişim alanlarını gerçekleştirebilmek için öncelikle

bilişsel gelişimin var olması gerektiğidir (Bardak ve Topaç, 2019). Çocuk grup içerisinde oyunbozanlık yaptığı vakit oyundan çıkartılacağını bilmesi ve ona göre davranması bilişsel bir beceridir. Çocuk burada düşünür, problemi bulup çözüm üretir ve analiz yapar. Bu durumda bilişsel becerilerini kullanmaktadır. Ayrıca oyun içerisinde çocuk pek çok kavramı öğrenerek hayata geçirir; ince-kalın, uzun-kısa, büyük- küçük, sıcak-soğuk gibi kavramları da eşleştirebilmektedir. Bunları da oyunlarına dâhil edebilmektedir. Sonuç olarak çocuk gelecekte karşılaşacağı birçok sorunu ve detayı zekâsını kullanarak çözümlene yoluna başvuracaktır (Baykoç-Dönmez, 1992; Bardak ve Topaç, 2019).

Sosyal ve Duygusal Gelişimde Oyunun Etkileri; çocuk oyun kurmaya başladığı andan itibaren sosyalleşmeye de ihtiyaç duyar. Çocuklar sosyalleşme ile toplumda nasıl davranacaklarını ve toplum kurallarını öğrenmektedirler (Yayla, 2016). Erşan (2011) çocuk ilk evrelerde tek başına oyun oynarken zaman içerisinde diğer çocuklarla da iletişim kurarak oyun oynamaya başlamaktadır. Bu aşamada benmerkezci dönemde olan çocuk, herkesin kendisi ile aynı şeyi düşündüğünü zannetmektedir. Oyun sayesinde çocuk başkalarının da farklı düşüncelere sahip olduğunu öğrenmektedir. Bu sayede kendini tanır ve keşfeder. Ayrıca arkadaşlarıyla birlikte oynamak iş birliği yapmayı, rol üstlenmeyi, iletişim ve gözlem yapmayı, sosyal kuralları, sorumluluk alabilmeyi, kabullenme gibi birçok kavramı da öğretmektedir (Baykoç-Dönmez, 1992).

Oyun çocuk için çok önemlidir. Çocuk dünyasını anlayabilmek ve onun dünyasına girebilmek için onların oyunlarına katılmak gereklidir. Çocuk burada aktiftir ve mutludur. Oyunlarını yorulmadan tekrar ederek öğrendikleri kavramları pekiştirirler. Oyun içerisinde birçok kavramı öğrenir, kuralları öğrenir, topluma ayak uydurmayı öğrenir, bütün gelişimlerine destek olur ve çocuk bunu yaparken eğlenir. Bu sebeple çocukluk döneminde oyunların, etkinliklerin büyük bir önemi vardır. Aileler ve öğretmenler bunu bilmeli ve bu sorumluluğu yerine getirmelidirler.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, ilgili araştırmalar içerisinde yurt içinde ve yurt dışında oyunun çocuğun gelişimine etkisi üzerine yapılan çalışmalara yer almaktadır.

2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Ata (2016) yaptığı araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin dış mekânda oyun uygulamaları ve çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu Ankara ilinde Çankaya ve Yenimahalle ilçesinde MEB bağlı özel anaokulunda, bağımsız anaokulunda ve ilkokuluna bağlı okullarda görev yapan 15 öğretmenle görüşülmüştür. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem kullanılmıştır.

Tepebağ ve Arnas (2017) tarafından yapılan araştırmada amaç okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin okul bahçelerini eğitsel amaçlı kullanımlarına dair görüşlerini incelemektir. Araştırma nitel yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Çalışma grubu Gaziantep'te MEB bağlı ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı 49 öğretmen oluşturmaktadır.

Çetken ve Çelik (2018) yaptıkları araştırmada amaçları okul öncesi öğretmenlerin dış mekân oyunlarına bakışları ve öğretmenlerin dış alan oyunlarına tutumları, deneyim ve sınıf uygulamalarına araştırmıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırmalardan açık uçlu sorulardan oluşan form kullanılmıştır. Çalışma grubu Ankara'nın Çankaya ilçesinde 6 tane özel okullarda çalışan 30 öğretmenle görüşülmüştür.

Genay vd. (2019) yaptıkları araştırmanın amacı okul öncesi kurumlarının dış mekân özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu ise Eskişehir ili merkez ilçesinde bulunan devlet

okullarının tamamı olan 20 okul ve özel okullardan 15 okul toplam 35 okulla gerçekleştirilmiştir.

Öztürk (2021) yaptığı araştırmada amaç Tuzla'da resmi ve özel anaokulları ve anasınıflarının açık yeşil alan kullanımının mevcut durumlarını belirlemek, materyalleri belirlemek ve çocukların gelişimlerine katkı sağlayabilecek nitelikte olup olmadığını saptamaktır. Çalışmanın yöntemi nitel bir çalışma olup sözlü görüşmeler ve kişisel bilgi formlarında kullanılmıştır. Çalışma grubunu Tuzla'da basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 19 adet anaokulu 1 tane anasınıfı olmak üzere 20 anaokulu ile çalışılmıştır.

Arabacı ve Çıtak (2017) tarafından yapılan çalışmada üç, dört ve beş yaşlarındaki çocukların bahçe ve oyun ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi ve bu amaca yönelik uygun bir anaokulu bahçesi oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca okulların bahçelerinin okul binaları kadar önemli olduğunu vurgulamayı amaçlamaktadır. Çalışma grubu Ordu'da boş bir araziye sahip anaokulunda üç yaşında 13 çocuk, dört yaşında 13 çocuk ve beş yaşında 20 çocuk olmak üzere toplam 46 çocukla oluşturulmuştur. Araştırma nicel yöntemlerden deneysel desenli araştırmada amaçlı örneklem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe (2017) yaptıkları araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında bahçelerin incelenmesi ve bahçe özellikleri, bahçe uygulamaları ve okulların bahçelerinin nitelikli olmasının önündeki engelleri bulmayı amaçlamaktadır. Çalışma Ankara ve Muğla illerinde bulunan MEB'na bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullarına bağlı anaokulları 56 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan yöntem nicel yöntemlerden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Sinan ve Yerli (2019) tarafından yapılan araştırmada amaç anaokullarında dış alanlarda optimum kullanım açısından şartların neler olduğu ve İstanbul Anadolu yakasındaki bazı anaokulları içerisinde bu şartların sağlanıp sağlanmadığıdır. Araştırmanın yöntemi literatür taraması ve nicel yöntemlerden ölçek kullanılmıştır. Çalışma grubu rastgele örnekleme metoduyla seçilmiş 4 devlet anaokuludur.

Çelik (2012) yaptığı çalışmada okul öncesi okullarında çocukların oyun alanları açısından dış oyun alanların niteliğinin belirlenmesine yönelik bir çalışmadır. Araştırmanın yöntemi karma bir yöntemdir. Öncelikle nicel yöntemlerden bilgi toplama formu oluşturulmuş ardından nitel yöntemlerden gözlem, sayım ve yöneticilerle görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu Kocaeli’nde 9 anaokulu tarafından oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘alan hakkında bilgi toplama formu’ oluşturulmuş ayrıca inceleme, sayım, gözlem ve yetkililerle görüşmelerde yapılmıştır. Bu araştırmada nicel yöntemlerden formlar oluşturularak çalışılmış ardından gözlem ve sayımlarla nitel yöntemlerde kullanılmıştır.

Yıldırım (2017) yaptığı çalışmada bağımsız anaokulu öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak dış mekân oyun alanlarının kullanımı, kullanımı etkileyen etmenler ve bunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırmada karma desen yöntemlerinden sıralı desen kullanılmıştır. Çalışma grubu 18 bağımsız anaokullarından 135 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarından form kullanılmış ayrıca Likert tipi anketten çıkan sonuçları çözümlemek için betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Ayrıca araştırmaya 9 gönüllü olan öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Burçak (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul öncesi eğitim ortamlarında dış mekân kalite düzeyini çeşitli etkenlerle ele alarak, öğretmenlerin dış mekân kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemek, öğretmenlerin algılarına ve kullanımlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma yöntemlerinden biri olan karma desenlerden biri olan sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu ise Ankara’da nicel çerçevesinde 36 anaokulundan 75 öğretmenle gerçekleştirilirken, nitel çerçevesinde 15 öğretmenle görüşülerek veriler elde edilmiştir.

Civelek ve Özyılmaz Akamca (2018) yaptıkları bir araştırmada amaç okul öncesi eğitimde açık alan etkinliklerin desteğiyle çocukların bilimsel süreçlerine ait kazanımlarını araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma yöntemi karma yöntemler kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden gerçek deneysel desen kullanılmıştır. Ayrıca nitel yöntemlerden gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma grubu İzmir’de anaokuluna devam eden 6 yaş grubu 14 çocuk oluşturmaktadır.

Tuğrul vd. (2019) yaptıkları araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocuklara sunulmuş olan oyun olanaklarının öğretmenlerin görüşlerine göre incelenmesidir. Araştırmanın yöntemi karma yöntem kullanılmış nicel yöntemde anket kullanılmış, nitel yöntemde ise betimsel analiz yapılmıştır. Çalışma grubu Türkiye içerisinde farklı bölgelerde bulunan MEB'na bağlı resmi anaokullarında bulunan 460 öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

O'Brien (2009) yapmış olduğu araştırmada dış oyun alanlarının öğrenmede çocukların gelişimlerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma yöntemi nitel yöntem kullanılmış ve çocuklar belirli süre gözlem yapılarak veriler elde edilmiştir. Çalışma grubu İngiltere'de 3 ile 9 yaş arasında 7 adet orman okullarından 24 çocukla oluşturulmuştur. Sekiz ay boyunca gözlem yapılmıştır.

Björger (2015) yapmış olduğu araştırmada amacı anaokulu çocuklarının esenlik düzeyinin açık hava zamanlarında fiziksel olarak oyunlara katılımlarını öğrenmeyi amaçlamaktadır. Araştırma yöntemi nitel bir çalışmada kullanılan video kullanılarak gözlem yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu ise Norveç'te 3 ile 5 yaş arası 24 çocuk oluşturmaktadır.

Machado vd. (2016) tarafından oluşturulan bu araştırmada doğa ile temasın çocuklarda sosyal, fiziksel ve psikolojik faydalar sağladığını göstermeyi amaçlamıştır. Bu araştırma nitel yöntemlerden gözlem kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunda 2 ile 10 yaş arasında 30 çocuk (16 kız 14 erkek) yer almış ve Güney Brezilya Florianópolis'in iki kentsel yeşil parkında gözlem yapılmıştır. On beşer kişilik ikişer gruba ayrılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişi merkezli davranış haritalama tekniği kullanılmıştır.

Marlinawati, Salimo ve Murti (2017) tarafından yapılan bu araştırmada amaç Endonezya'da oyun grubunun etkisi ile biyopsikososyal faktörlerin çocuğun bağımsız gelişimindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın yönteminde nitel çalışmalardan gözlemsel analitik çalışmasıdır. Bu araştırmanın çalışma grubu Endonezya'da bulunan 3 anaokulunda 120 çocuktan oluşmaktadır. Bu çalışma yedi değişken gruptan oluşmaktaydı. Bunlar; bağımsız değişken otoriter

ebeveynlik, demokratik, otoriter, ebeveynin eğitim düzeyi, çocuğun yaş ve oyun grubu, bağımlı okul öncesi çocuklarından oluşmaktadır. Veri toplama yönteminde vaka kontrol tasarımında kullanılan analitik-gözlemsel çalışma yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme tekniği uygulanmıştır.

Park (2019) tarafından yapılan araştırmada yapıcı oyunun nitelik kriterlerini ve öğretmenlerin yapıcı oyun niteliklerini arttırmadaki rolünü araştırmayı hedeflemiştir. Araştırma nitel yöntemlerden gözleme dayalı bir araştırmadır. Araştırma gözlem yapılarak videoya alınmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Güney Kore’de ana okula devam eden 5 yaşındaki 97 çocuk (53 erkek- 44 kız) oluşturmuştur. 97 çocuk 20 gruba ayrılarak her grup 5 veya 6 çocuktan oluşmaktaydı. Haftada 2 defa 10 blok oyun seansına katılmışlardır. 40 dakika olan bu seansta ilk on dakikası eğitimciler oyunu tanıtmışlardır. Geri kalan 30 dakika yapıcı oyun seansları sürmüştür. Ayrıca brim blokları kullanılmıştır.

Fjørtoft (2004) yaptığı araştırmada doğal bir ortamda oyun oynamanın çocuklarda motor gelişimleri üzerinde etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın yöntemi nicel yöntemlerden deneysel desen modellemesi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Norveç’te üç anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Birinci anaokulunda bulunan 46 çocuk, diğer iki anaokulunda bulunan çocuk sayısı 29 ile oluşturulmuştur. 46 çocukla okulun yakınlarında bulunan ormanda günlük olarak 1, 2 saat oyun oynama olanağı sağlanmıştır. Diğer iki anaokulunda 29 çocuğa anaokullarında devam eden programa göre günde bir iki saat oynamışlardır. Veri analizinde ön test ve 9 aylık gözlem sonucu son test oluşturulmuştur.

Matsuoka (2010) yapmış olduğu araştırmada dış oyun alanların çocukların sadece gelişim ve öğrenmelerine değil lise öğrencilerinin de öğrenme ve başarılarına etki ettiğini göstermeyi amaçlamıştır. Araştırma nicel yöntemleri kullanarak okulların bahçeleri doğaya bakan pencereleri incelenmiş, çocuklar anketlere tabi tutularak ölçümler yapılmıştır. Çalışma grubu Michigan’da bulunan yüz bir tane devlet lisesi oluşturmuştur. Okulların dış mekân alanlarının kullanımı ile okulun dış mekân görünümü (örneğin pencere sayıları) araştırılmıştır. Ayrıca analizde öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, ırksal ve etnik kökenleri, okulun bina yaşı ve büyüklüğü de hesaba katılmıştır

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süresi ve verilerin analizlerine yönelik bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, araştırmanın yaklaşımını belirleyen ve çeşitli aşamaların bu yaklaşım çerçevesinde tutarlı olmasına rehberlik eden bir strateji olarak tanımlanabilir. Nitel araştırmada araştırılan olay, olgu ya da duruma göre değişebilen bir araştırma süreci söz konusudur. Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamalarının birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacının, bir deneğin, nasıl çalıştığını ya da işlevsel göründüğünü etkili bir şekilde anlamasına izin verecek belirli bir kişi, sosyal yer, olay ya da grup hakkında yeterince bilgiyi etkili bir şekilde toplamasını kapsayan bir yöntemdir (Berg ve Lune, 2015). Ayrıca durum çalışması yöntemlerinden betimsel tür seçilmiştir. Betimsel tür, bir durum hakkında bilgi vermek, aşina olunmayan durumları bilindik hale getirmek ve gerçek hayat durumları ile ilgili bağlantıları açıklamak için kullanılır (Aytaçlı, 2012). Araştırmanın odağı yöneticiler ve öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında dış oyun alanlarını kullanımı, kullanım sıklıkları, neden dış alanı kullanıp kullanmadıkları ve dış alan materyallerin niteliğine ilişkin görüşlerini geniş kapsamda ele alınması, çeşitli ve zengin bilgiler sunması amacıyla nitel yöntemlerden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Ümraniye ilçesinde bulunan 2021-2022 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu eğitimi veren özel ve devlet okullarındaki 15 müdür ve müdür yardımcılardan oluşan yöneticiler ve 35 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanıyan amaçlı örnekleme, belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Amaçlı örnekleme türü olarak da kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır ve araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Patton, 2008).

Araştırmanın bu bölümünde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmasından ve öğretmenlerin, yöneticilerin gönüllülük esasına göre yapılması nedeniyle katılımcıların 15 kişi yönetici 35 kişi öğretmen çalışma grubu oluşturulmuştur. Ayrıca bu araştırma içerisinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen bulguların öğretmen ve yönetici görüşlerinden alıntı yapılmıştır. Öğretmen katılımcılara [Ö1], [Ö2], [Ö3], [Ö4],... şeklinde simge verilmiştir. Yine yönetici katılımcılara ise [Y1], [Y2], [Y3], [Y4],... şeklinde simge verilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubuna yönelik betimsel durumlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 Okul Öncesi Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Betimsel İstatistikleri

Değişken	Alt değişkenler	N	%
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	4	8
	<i>Kadın</i>	46	92
Öğrenim durumu	<i>Önlisans</i>	13	26
	<i>Lisans</i>	27	54
	<i>Lisansüstü</i>	10	20
	<i>1-5</i>	12	24
Mesleki kıdem	<i>6-10</i>	11	22
	<i>11-15</i>	7	14
	<i>16-20</i>	13	26
	<i>21-25</i>	6	12
	<i>26 ve üzeri</i>	1	2
Görev	<i>Yönetici</i>	15	30
	<i>Öğretmen</i>	35	70
TOPLAM		50	100

Tablo 1’de yöneticilerin ve öğretmenlerin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mezun olduğu bölüm, mesleki kıdem ve görev değişkenlerine ait frekans bilgileri görülmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada okul öncesi eğitimde yöneticilere ve öğretmenlere uygulanmak üzere ortak ve farklı sorulardan oluşan kişisel bilgi formu ve yine öğretmenlere ve yöneticilere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Bu kişisel bilgi formları ve görüşme soruları iki alan ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanının denetiminden geçmiştir. Alan uzmanı, soruların araştırmanın amacına uygun olup olmadığını; ölçme ve değerlendirme uzmanı ise soruların ölçme ve değerlendirme kriterleri açısından uygun olup olmadığını

incelemiştir. Bu formların ilk bölümlerinde araştırmaya katılan deneklerin demografik durumları ile ilgili 7'şer soru ve dış alan ve materyal kullanımı ile ilgili 11 soru sorulmuştur. Ardından öğretmenlere yarı yapılandırılmış 5 soru, yöneticilere ise yarı yapılandırılmış 4 soru sorulmuştur. Öncelikle bu kişisel bilgi formları ile ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Öğretmenlere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Bu kişisel bilgi formu 35 kişilik öğretmen grubuna uygulanmıştır. Formun ilk bölümünde kişisel bilgiler sorularak demografik bilgileri aktarılmıştır. Bu sorulardan bazıları cinsiyetiniz? Öğrenim durumunuz? Mezun olduğunuz bölümler gibi demografik bilgi içeren sorular sorulmuştur. Öğretmenlere yönelik kişisel bilgi formunu tamamı Ek-1'de verilmiştir.

3.3.2. Öğretmenlere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu

Okul öncesi eğitim kurumlarında dış alan materyallerin niteliğinin araştırılmasına yönelik sorular sorulmuştur. Bu formda okulun dış oyun alanlarında bulunan materyallere yönelik 11 adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan bazıları; 'dış alan oyun mekânı ayırımıdır? Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği oyuncak sayısı mevcut mudur? Dış alan büyüklüğü ne kadar? Dış alan zemini nasıl? Öğretmenlere yönelik dış alan ve materyal kullanım ile ilgili alan bilgi formunun tamamı Ek-2'de verilmiştir.

3.3.3. Yöneticilere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Bu kişisel bilgi formu 15 kişilik yönetici grubuna uygulanmıştır. Formun ilk bölümünde kişisel bilgiler sorularak demografik bilgileri aktarılmıştır. Bu sorulardan bazıları cinsiyetiniz? Öğrenim durumunuz? Mezun olduğunuz bölümler gibi demografik bilgi içeren sorular sorulmuştur. Yöneticilere yönelik görüşme formunun tamamı Ek-3'te verilmiştir.

3.3.4. Yöneticilere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu

Okul öncesi eğitim kurumlarında dış alan materyallerin niteliğinin araştırılmasına yönelik sorular sorulmuştur. Bu formda okulun dış oyun alanlarında bulunan materyallere yönelik 11 adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan bazıları; ‘dış alan oyun mekânı ayrılmıdır? Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği oyuncak sayısı mevcut mudur? Dış alan büyüklüğü ne kadar? Dış alan zemini nasıl? Yöneticilere yönelik dış alan ve materyal kullanım ile ilgili alan bilgi formunun tamamı Ek-4’te verilmiştir.

3.3.5. Öğretmenlere Yönelik Görüşme Formu

Bu yarı yapılandırılmış görüşme soruları için öncelikle bir soru havuzu hazırlanmıştır. Bu soru havuzundan uygun olan sorular seçilmiştir. Ayrıca bu seçilen sorularında uygunluğu için uzman görüşleri alınmıştır. Ardından iki alan uzmanı ve bir ölçek uzmanı rehberliğinde sorular tekrar revize edilerek son halini almıştır. Bu formu görüşülen okullarda bulunan 35 öğretmenle karşılıklı görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Burada öğretmenlere 5 soru sorulmuştur. Öğretmenlere yönelik görüşme formunu tamamı Ek-5’te verilmiştir.

3.3.6. Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu

Bu yarı yapılandırılmış görüşme soruları için öncelikle bir soru havuzu hazırlanmıştır. Bu soru havuzundan uygun olan sorular seçilmiştir. Ayrıca bu seçilen sorularında uygunluğu için uzman görüşleri alınmıştır. Ardından iki alan uzmanı ve bir ölçek uzmanı rehberliğinde sorular tekrar revize edilerek son halini almıştır. Bu formu görüşülen okullarda bulunan 15 yöneticiyle karşılıklı görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Burada yöneticilere 4 soru sorulmuştur. Yöneticilere yönelik görüşme formunu tamamı Ek-6’te verilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Kişisel bilgi formları çalışma grubundaki bireylere, çalıştıkları kurumlarda yüz yüze uygulanmıştır. Formlar yazılı doküman halinde katılımcılara sunulmuş ve içtenlikle doldurmaları istenmiştir. Öğretmen formu ortalama 20 dakikada, yönetici formu ise fazladan soruları nedeniyle ortalama 30 dakikada doldurulmuştur. Tüm

verilerin toplanması araştırma planına bağlı olarak 2021 Aralık ayında başlamış ve 2022 Şubat ayının sonunda verilerin toplanması bitmiştir.

Görüşmeler araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmede video ya da ses kaydı kullanımına izin verilmemiştir. Bu görüşmeler yöneticilerin görüşme aşamalarında yönetici odalarında, öğretmen görüşme aşamalarında ise okulların kendi belirledikleri bir sınıfta yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma verileri nitel yöntemde kullanılan durum çalışmasıdır. Analiz tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analiz yönteminde araştırmada yapılan yorumların birçok işlem sonrasında ortaya konulan bir araştırma tekniğidir. İçerik analizinin hedeflediği en önemli şey ele alınmış problemin sistematik ve tarafsız bir biçimde sunulması gerektiğidir (Koçak ve Arun, 2006). Yazılı dokümanlardan elde edilen veriler öncelikli olarak baştan sona okunmuş ve genel hatlarıyla anlaşılmaya çalışılmıştır. Yani form sorularına bağlı olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin hangi yanıtlar etrafında toplandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte formların her biri sorusuna verilen yanıtlar tek tek analiz edilmiştir. Bu form kullanılarak betimsel analiz türüne tabi tutulmuştur. Araştırmacı tarafından öncelikle yanıtlar gruplandırılarak kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlardan yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Temalar oluşturulurken hiyerarşik kodlama yapılmıştır. Hiyerarşik kodlamada, kategoriler arasında bağlantılar kurarak veriler yeni biçimlerde bir araya getirilmeye çalışılır. Hiyerarşik kodlamada analiz yapılmaz. Kodlama yapılırken genelden özele doğru yapılan bir kodlama şeklindedir. Araştırmada toplanan verilerin analizi için MAXQDA yazılım programından faydalanılmıştır. MAXQDA yazılım programı, nitel çalışmalardan görüşme sorularının analizini yapmada kullanılan bir araçtır.

3.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Araştırmacılar, nitel araştırma yöntemlerini kullanırken katılımcılarının içtenlikle cevapladıklarını düşünmektedirler. Buna istinaden araştırmacı, katılımcılardan daha detaylı olduğunu düşündükleri bilgileri aldıklarını ve bu bilgileri doğru anlamlandırmayı amaçlamaktadırlar. Çalışmanın iç geçerliği adına

verilerin anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca bulguların çıkan sonucuna istinaden tutarlılığına ve tekrara düşüp düşmediğine bakılarak veriler değerlendirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman modelinde içsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan bu benzerlik: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Formülde, Δ : Güvenirlik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, ∂ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu yöntemle göre veriler ve kodlar başka bir kodlayıcıya verilerek yeniden kodlama işlemi gerçekleştirilmesi istenmiştir. Buna göre kodlayıcılar arası güvenirlilik $(526/571) \times 100 = \%92$ oranında uyum olarak hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, yöneticilerin ve öğretmenlerin Dış Alan Oyun ve Oyun Merkezlerini Kullanımına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi amacıyla derinlemesine analiz sonucunda oluşan *Dış Alan, Etkiler/Etkililik* ve *Yetkinlik* temaları değerlendirilmiştir. Her temaya ilişkin görüşler araştırmanın amacında belirtilen problem durumlarına göre bir sırada incelenmiştir. Okul öncesi kurumlarındaki yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak dış alan kullanıma ve dış alanın sahip olması gereken özelliklere yönelik görüşler irdelenmiştir.

İlk olarak katılımcılara okullarındaki dış alanla ilgili bazı sorular yöneltilmiş ve bu sorulara verdikleri yanıtların betimsel istatistikleri Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir. Katılımcıların “Dış alan oyun mekânı ayrı mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 “Dış alan oyun mekânı ayrı mıdır?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar	N	%
Evet	46	92
Hayır	4	8
TOPLAM	50	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların %96’sı evet, %8’i ise hayır yanıtını vermiştir. Bu sonuca göre dış alan oyun mekânlarının ayrı olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların “Dış alanda çocuklar ne ile oyun?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3 “Dış alanda çocuklar ne ile oyun oynar?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar	N	%
Yapılandırılmış oyun materyalleri	28	56
Yapılandırılmamış oyun materyalleri	12	24
Her ikisi de	10	20
TOPLAM	50	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılardan yanıt olarak %56’sı yapılandırılmış oyun materyalleri, %24’ü yapılandırılmamış oyun materyalleri, %20’si katılımcı ise her ikisi de yanıtını vermiştir. Bu sonuca göre çocukların dış alanda genelde yapılandırılmış oyun materyalleri ile oynadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Aşağıda Tablo 4’te Katılımcıların “Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcut mudur?” sorusuna verdikleri yanıtlar verilmiştir.

Tablo 4 “Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcut mudur?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar	N	%
Evet	30	60
Hayır	20	40
TOPLAM	50	100

Tablo 4 incelendiğinde “Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcut mudur?” sorusuna yanıt olarak %60’ı evet, %40’ı ise hayır yanıtını vermiştir. Tablo 4 incelendiğinde dış alanda çocukların oynayabilecekleri oyuncak sayısının genelde yeterli görüldüğü ancak oyuncak sayısını yeterli görmeyenlerinde yadsınamayacak kadar fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Aşağıda Tablo 5’de katılımcıların “Dış alanımızın büyüklüğü ne kadardır?” sorusuna verdiği yanıtlar verilmiştir.

Tablo 5 “Dış alanınızın büyüklüğü ne kadardır?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar (metrekare)	N	%
1000-1150	9	18
500-700	11	22
300-442	5	10
50-250	20	40
Yetersiz	3	6
Bilmiyorum	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 5 incelendiğinde “Dış alanınızın büyüklüğü ne kadardır?” sorusuna yanıt olarak verilen cevaplarda dış oyun alanlarının %40’nın 50 ile 250 metrekaresine sahip olduğu, %22 sinin 500-700 metrekaresine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca %10’u 300 ile 442 metrekare arasında bir dış alana sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde dış oyun alanlarının metrekaresinin en düşük seviyeye yakın olduğu ve yeterli olmadığı ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların “Dış alan en az bir metre yüksekliğinde sağlam ve güvenli bir çitle çevrili midir? Sorusuna verdikleri yanıt Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 “Dış alan en az bir metre yüksekliğinde sağlam ve güvenli bir çitle çevrili midir?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar	N	%
Evet	47	94
Hayır	3	6
TOPLAM	50	100

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların verdikleri yanıtlara göre %94'ü evet, %6'sı hayır yanıtını vermiştir. Bu sonuca göre dış alan sağlam ve güvenli bir çitle çevrili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Aşağıda Tablo 7'de Katılımcıların “Dış alan zemini nasıl? Sorusuna verdikleri yanıtlar verilmiştir.

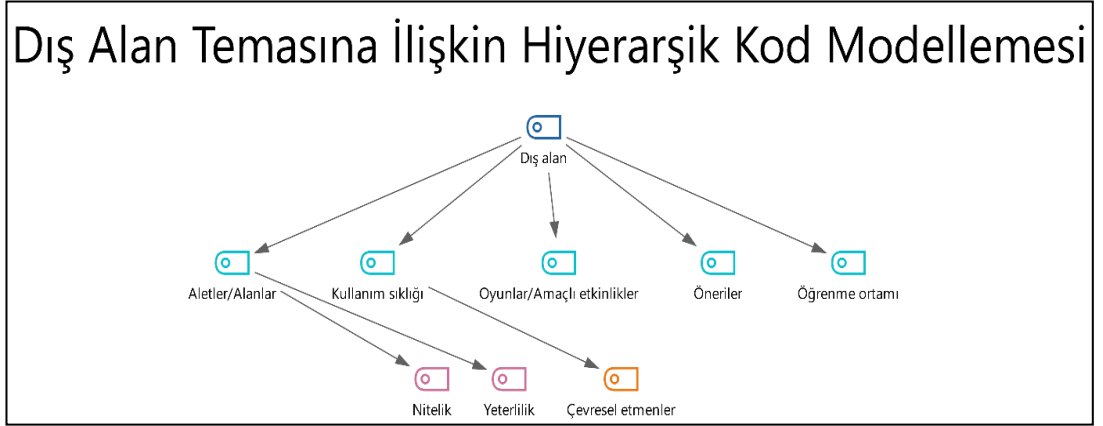
Tablo 7 “Dış alan zemini nasıl?” Sorusuna Verilen Yanıtların Betimsel İstatistik Değerleri

Yanıtlar	N	%
Sert zemin (Beton, taş, ahşap, çakıl)	27	27
Yumuşak zemin (kauçuk)	40	40
Çim (halı çim, kum, toprak)	33	33
TOPLAM	100	100

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerden gelen cevaplarda her okulun birden fazla zemin türüne sahip olduğu belirtildiği için 50 kişi üzerinden yüz farklı yanıt alınmıştır. Bu cevapların sonucuna göre %40'ı yumuşak zemin demiştir. Ardından %33 oranla okullarda çim türünün olduğu ortaya çıkmaktadır. Son olarak %27'si sert zemine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bundan sonraki bölümde katılımcıların görüşlerine bağlı olarak araştırmanın nitel bulgularına yer verilmiştir.

4.1. DIŞ OYUN ALANI TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın *Dış Alan* temasına ilişkin bulgular, beş alt tema çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu alt temalar; *Aletler ve Alanlar*, *Öğrenme Ortamı*, *Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler*, *Öneriler ve Kullanım Sıklığı*'dir. Ayrıca *Aletler ve Alanlar* alt teması *Nitelik ve Yeterlilik*; *Kullanım Sıklığı* alt teması *Çevresel Etmeler* olarak alt kodlara bölünmüştür. Bu temaların oluşmasında yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri birlikte göz önüne alınmıştır. Bu temanın tümüne ilişkin görüşler 420 defa kodlanmıştır. Alt temalarda ise *Dış alan* 116, *Öğrenme ortamı* 50, *Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler* 100, *Öneriler* 50, *Kullanım Sıklığı* 104 defa kodlanmıştır. Dış Alan temasına ilişkin hiyerarşik kod modellemesi Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1 Dış Alan Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi

4.1.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alan Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları

Okul öncesi kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak oluşturulan *Aletler ve Alanlar* alt temasında; dış alanda yer alan aletlerin ve alanların neler olduğuna; *Kullanım Sıklığı* alt temasında, bu alanları ne sıklıkla kullandıklarına ve kullanmadıklarına ilişkin görüşlere; *Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler* alt temasında dış alanda yapılan planlı oyunlara ve etkinliklere; *Öneriler* alt temasında dış alanlarda yapılması gereken yeniliklere ve değişiklikler ilişkin görüşlere; *Öğrenme Ortamı* alt temasında ise dış alanların dersin kazanımları açısından birer öğrenme ortamı şeklinde tasarlanmasına ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

4.1.1.1. Aletler ve Alanlar Alt Teması

Bu alt temada yöneticiler ve öğretmenler, kurumlarında bulunan dış alanlarda yer alan aletleri ve alanları belirtmişlerdir. Bunlara ilişkin yöneticiler tarafından daha çok vurgulanan görüşlerden birkaç örnek aşağıda verilmiştir;

"Tırmanma Alanı, Koşma Alanı, Yürüme Alanı, Salıncak ve Kaydırak gibi aletler bulunuyor."

[Y9]

"Tırmanma Alanı, Koşma Alanı, Yürüme Alanı, Salıncak, Kaydırak, dönen salıncak ve bisikletlerimizde var."

[Y12]

"Tırmanma Alanı, Koşma Alanı, Yürüme Alanı, Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli gibi aletlerimiz mevcuttur."

[Y15]

Kurum yöneticilerinin tamamına yakını kurumlarındaki dış alanlarında benzer aletlerin ve alanların olduğunu belirtmiştir. Bunlar; çoğunlukla koşma, tırmanma ve yürüme alanları; salıncak, kaydırak ve tahterevalli gibi aletlerdir. Bu aletlere ve alanlara ek olarak futbol sahası (Y5), montessori oyun alanı (Y9) ve dönen salıncakların ve bisikletlerin (Y12) olduğu belirtilmiştir. Ancak bir kurum yöneticisi kurumlarındaki dış alanda bu tür aletlerin ve alanların bulunmadığını belirtmiştir. (Y1)

"Klasik bir anaokulu bahçesinde bulunan yukarıda saydığınız aletler yer almıyor."

[Y1]

Kurumdaki öğretmenlerin dış alanda bulunan aletlere ve alanlara ilişkin görüşlerden birkaç örnek ise aşağıda verilmiştir.

"tırmanma alanı, koşma alanı, yürüme alanı, salıncak, kaydırak, tahterevallimiz var."

[Ö3]

"Tırmanma Alanı, Salıncak, Kaydırak vardır. Futbol alanımızda var."

[Ö12]

"Tırmanma Alanı, Koşma Alanı, Yürüme Alanı, Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli dış alanımızda mevcuttur."

[Ö28]

"Tırmanma Alanı, Koşma Alanı, Yürüme Alanı, Salıncak, Kaydırak, Tahterevalli, dönen salıncak ve bisikletimiz bulunuyor."

[Ö35]

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde dış alanlarında ağırlıklı olarak koşma, yürüme ve tırmanma alanlarının; salıncak, kaydırak ve tahterevalli gibi aletlerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca; trafik alanı, basketbol sahası, oyuncak arabalar (Ö4), satranç alanı(Ö26), dönen salıncak ve bisikletlerin (Ö35) olduğu belirtilmiştir.

Aletler ve Alanlar alt temasına bağlı olarak oluşturulan *Nitelik* ve *Yeterlilik* alt kodlarında dış alanda bulunan aletlerin ve alanların *Nitelik* bakımından durumları ve öğrenciler ve öğrenme ortamları için *Yeterlilikleri* incelenmiştir. Bu iki alt koda ilişkin yönetici görüşlerinden birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

"Farklı yaş gruplarına uygun, Sağlam ve Bakımlıdır."

[Y4]

"Farklı yaş gruplarına uygun, Özel gereksinimli çocuklar için uygun, Sağlam Ve Bakımlıdır."

[Y11]

"Farklı yaş gruplarına uygun, Özel gereksinimli çocuklar için uygun, Sağlam ve Bakımlıdır."

[Y14]

Kurum yöneticileri dış alanda bulunan aletlerin ve alanların farklı yaş gruplarına hitap edecek şekilde sağlam ve bakımlı olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından daha çok vurgulanan birkaç örnek ise aşağıda verilmiştir.

"Farklı yaş gruplarına uygun ve sağlamdır."

[Ö5]

"Farklı yaş gruplarına uygun, sağlam ve bakımlıdır."

[Ö11]

"sağlam ve bakımlıdır."

[Ö21]

Kurumlardaki öğretmenler de yöneticilerde olduğu gibi dış alanda bulunan aletlerin ve alanların farklı yaş gruplarına göre düzenlediğini, bakımların düzenli yapıldığını ve sağlam olduklarını belirtmişlerdir.

Dış alandaki aletlerin ve alanların yeterliklerine ilişkin kurum yöneticilerinin görüşlerinden bir kaç şunlardır:

"Çocukların daha çok doğal malzemeler ile oynamalarını önemseydiğimiz için oyuncakların yeterli olduğu düşüncesindeyim. Ayrıca sınıflar ayrı olarak bahçeye çıktığından ve mevcutların 10-15 kişilik olmasından dolayı her çocuk yeterince istediği oyuncakla oynayabilmektedir. Bakımı ve temizliği günlük kontrol edilmektedir. Kırık parça ve oyuncaklar haftalık kontrol edilmektedir."

[Y2]

"Evet büyük bir bahçeye sahibiz, kendi arasında da alanlara sahip. Her gün hava koşullarına göre temizliği yapılıyor. Eksik malzemeler dönem dönem yenileniyor ve gideriliyor. Tabiki çocukların olduğu her ortamda olduğu gibi yıpranma, kırılma, kirlenme olasılıkları çok ama en aza indirgeyerek eğitimlerimize dâhil ediyoruz."

[Y3]

Kurum yöneticilerinden 10 kişi dış alandaki aletlerin ve alanların yeterli olduğunu, eksik malzemelerin yenilendiğini, bakımlarının ve temizliklerinin yapıldığını belirtmiştir. Ancak yetersiz olduğunu düşünen yöneticilerin görüşlerinden aşağıda örnekler verilmiştir.

"benim için çok yeterli değil. Alanımızdan kaynaklı çok küçük bir alanımız var. Hayalimdeki bu değil. Ama yaratıcı fikirlerle daha kullanışlı hale getirilebilir. Bu yüzden biz artık tekerleklerden toprak doldurup sebze ektik."

[Y7]

"okulun imkânları çok iyi gerçekten bireyler yapılmış durumda. Ancak bu benim kendi vizyonum için yeterli değil. Yeterli olsaydı çocuklar orada sürekli olmak isterlerdi. Bu yüzden yeterli olmadığını düşünüyorum."

[Y6]

Beş kurum yöneticisi dış alandaki aletlerin ve alanların yeterli olmadığını ve geliştirilmesi gerektiği belirtmişlerdir. Bu geliştirmelerin ise genellikle dış alanın büyütülmesi ve farklı aletlerin eklenmesi şeklindedir.

4.1.1.2. Kullanım Sıklığı Alt Teması

Bu alt temada öğretmenler, kurumlarında bulunan dış alanlarda yer alan aletleri ve alanları ne kadar sıklıkla kullandıklarını ya da kullanmadıklarını belirtmişlerdir. İlk olarak kullanma nedenlerine ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

"evet, yaz-kış her gün kullanıyoruz (anaokulumuza ait bir kural)"

[Ö9]

"haftada 2-3 kez (hava durumuna göre)."

"kullanma sebepleri: gelişim için faydalı olduğundan hava şartları izin verirse daha iyi yaparım. Çocukları genelde direk olarak müzikle sabahları bahçede dans ederek karşılarım. Kullanma sebepleri: hava koşullarından dolayı, pandemiden dolayı ayrıca çabuk hastalandıkları için onları korumak adına. Aslında çocukları her hava koşulunda çıkartmak isterim."

[Ö19]

"evet kullanırız. Havanın müsait olduğu her anı değerlendiriyoruz. Güneş gözünü kırpsın yeter."

"eğlenerek öğrenme ve bol oksijenli etkinlikler olmazsa olmazımız çünkü insan keyif aldığı ve mutlu olduğu ortamda öğrenmeye daha çok açıktı."

[Ö27]

"Yaz döneminde hemen hemen her gün. Diğer mevsimlerde çok az, özel etkinliklerde kullanıyorum dış alanımızı."

"Hava şartları önemli bizim için."

[Ö33]

Dış alanın kullanımıyla ilgili olarak öğretmenler farklı görüşler belirtmişlerdir. Bunlar; çevresel etmenlerden bağımsız olarak her gün kullananlar (Ö1, Ö3, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11 ve Ö12), haftada iki-üç kez kullananlar (Ö2, Ö5, Ö13, Ö14, Ö18, Ö22, Ö25, Ö26, Ö28, Ö35), haftada bir kez kullananlar (Ö6, Ö31) ve geriye kalanlar hava durumuna göre kullananlardır.

Dışa alandaki aletleri ve alanları kullanmama nedenlerine ilişkin görüşler şunlardır:

"havaların soğuk olma durumlarında daha az kullanıyorum. Yeterli nitelikli materyal olmadığı zaman sınıf içerisi etkinliklerini tercih ediyorum. Ayrıca planımda yer alan etkinliklere uygun oyun, deney gibi vs. durumunda kullanıyorum."

[Ö5]

"dış alanımız geniş olmasına rağmen yeterli düzenlemeye sahip olmadığı için sınırlı çalışmalar yapabiliyoruz."

[Ö8]

"kullanmama sebepim çok soğuksa veya hastalarsa kullanma sebepleri enerji atmaları ve mutlu olmaları."

[Ö10]

"kullanmama sebepleri; mevsim ve şartların elverişli olmaması kullanma sebepleri; açık alanın faydaları bedensel aktivitelerini daha rahat gerçekleştirebilmeleri adına açık alandan faydalanmaya çalışıyoruz."

[Ö13]

Dış alanın kullanamama nedenleri olarak öğretmenlerin görüşleri üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; hava koşullarına bağlı olarak (Ö3, Ö5, Ö10, Ö13 ve Ö26), çocukların hasta olma durumlarına bağlı olarak (Ö2 ve Ö11), dış alanın olmaması, alanın darlığı, aletlerin yetersizliği, yardımcı personelin bulunmaması ve güvenlik nedenlerine bağlı olarak (Ö6, Ö7, Ö14, Ö15, Ö16, Ö23 ve Ö32) sıralanabilir.

Dış alan kullanım sıklığını etkileyen durumlardan bir tanesi çevresel etmelerdir. Çevresel etmenlerin uygunsuz olduğu durumlarda öğretmenlerin nasıl bir hazırlık yaptığına dair görüşler ise şunlardır:

"Havanın durumuna göre üzerlerini giydirir ve rahat oynayabilecekleri şekilde oyunlar tercih edilir."

[Ö2]

"ayakkabılar ve montlar giyilerek dışarı çıkılır. Çok soğuk havalarda dışarı çıkılmıyor."

[Ö18]

"mevsimine göre giydiririm. Oyun etkinliklerini hava şartlarına göre ayarlarım."

[Ö29]

"Yazın yedek kıyafetlerle gelip su savaşı yaparız. Kışın çok nadir çıkarıyor kısa süre kalıyoruz. Genelde kar yağdığı bir gün kartopu oynamak için çıkartıyorum. O gün mutlaka şapka ve eldivenle gelmelerini istiyorum."

[Ö33]

Dış alan kullanımını etkileyen çevresel etmenler durumunda öğretmenlerin aldıkları önlemler üzerine görüşleri dört ana başlık etrafında toplanmıştır. Bunlar; en fazla görüşün olduğu uygun kıyafetlerin giyilmesi (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34 ve Ö35), eğer hava şartları uygun değilse kapalı mekanların tercih edilmesi (Ö5, Ö6 ve Ö8), öğrencilerin hasta olması durumu (Ö11) ve dış alanın kullanılmaması (Ö14, Ö23 ve Ö28)'dir.

4.1.1.3. Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler Alt Teması

Bu alt temada yöneticiler ve öğretmenler, kurumlarında bulunan dış alanlarda oynanan oyunları ve amaçlı etkinlikleri belirtmişlerdir. İlk olarak yöneticilerin görüşlerinden birkaç örneğe yer verilmiştir.

"Koşma-Yakalama Oyunları, Dramatik Oyunlar, Doğal Materyallerle Oyunlar, Halkada Oyunları.... Serbest Oyun, Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Piknik, Fen-Doğa Etkinliği, Kitap Okuma Etkinliği, Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği, Çember Oyunları, Hayvan Besleme, Öğretmen Rehberliğinde Oyun ve Su Oyunları gibi oyunlara yer verilir."

[Y2]

"Koşma-Yakalama Oyunları, Doğal Materyallerle Oyunlar, Öykünme Oyunları, Halkada Oyunları oynamaktadırlar.... Serbest Oyun, Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Piknik, Fen-Doğa Etkinliği, Kitap Okuma Etkinliği, Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği, Çember Oyunları, su oyunları ve Öğretmen Rehberliğinde Oyun gibi oyunlara yer verilir."

[Y5]

"koşma- yakalama oyunları ve farklı birçok oyun oynarlar.... Serbest Oyun, Müzik Etkinliği, Fen-Doğa Etkinliği, Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği, Çember Oyunları ve Öğretmen Rehberliğinde Oyun türlerini kullanıyoruz."

[Y9]

Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler alt temasında yöneticiler; serbest oyun, koşma-yakalamaca, kitap okuma, çember (halka) oyunları, bitki tanıma ve dikimi, fen ve doğa etkinliği, kitap okuma etkinliği, piknik ve öğretmen rehberliğinde oynanan oyunları ve etkinlikler olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu alt temadaki görüşlerden birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

"Koşma-Yakalama Oyunları ve Doğal Materyallerle Oyunlar kurup oynarlar.... Serbest Oyun, Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Piknik, Fen-Doğa Etkinliği, Kitap Okuma Etkinliği, Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği, Çember Oyunları, Hayvan Besleme, Öğretmen Rehberliğinde Oyun, Su Oyunları gibi bütün bu oyunları oynatıyorum."

[Ö1]

"Koşma-Yakalama Oyunları ve tabii ki halkada oyunları oynamaktadırlar.... Serbest Oyun, Çember Oyunları ve Öğretmen Rehberliğinde Oyun oynanıyor."

[Ö17]

"Koşma-Yakalama Oyunlarını, Dramatik Oyunlar ve Doğal Materyallerle Oyunlar Oynamaktadırlar.... Serbest Oyun, Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Piknik, Fen-Doğa Etkinliği, Kitap Okuma Etkinliği, Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği, Çember Oyunları, Hayvan Besleme, Öğretmen Rehberliğinde Oyun ve Su Oyunlarına yer veriyoruz. Birçok oyun oynuyoruz."

[Ö27]

Oyunlar ve Amaçlı Etkinlikler alt temasında öğretmenler de yöneticilerde olduğu gibi benzer oyunları ve etkinlikler yapıldığını belirtmişlerdir. Bunlar; serbest oyun, koşma-yakalamaca, kitap okuma, bitki tanıma ve dikimi, çember (halka) oyunları, piknik, müzik ve sanat etkinlikleri, fen ve doğa etkinlikleri ve öğretmen rehberliğinde su oyunlarıdır. Bu alt temada yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri arasında fark olmadığı görülmektedir.

4.1.1.4. Öneriler Alt Teması

Bu alt temada yöneticiler ve öğretmenler, kurumlarında bulunan dış alanların geliştirilmesine yönelik görüşler belirtmişlerdir. İlk olarak yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

"Çocukların enerjilerini atmaları ve gelişimleri açısından çim halı yerine toprak ve doğal çim olmasını önerebilirim."

[Y2]

"Çocukların fikirlerini aldık. Çocuklar çok amaçlı spor salonu istiyorlar (Futbol, basketbol, badminton, voleybol, tenis, golf) bunları hazırlamak için materyallerimiz mevcut. Ayrıca ritim çalışması, müzik alanı ile alanda üst taraf kum havuzu yanları ise kara tahta olacak şekilde projemiz var. Tarım alanı da oluşturulacak. Saksılar yapılacak."

[Y4]

"evet çocukların görüşlerini aldım. Hayvanlardan hangilerini istersiniz diye sormuştum. Ördek istemişlerdi. Eskiden beton olan bahçeyi kaldırdım ve toprakla doldurdum. Yeşil alan yapıldı. Şu anda materyal bazında geliştirmeye çalışıyoruz. Doğal materyallerin daha çok artması için çabalıyoruz."

[Y5]

Dış alan kullanımına öneriler olarak yönetici görüşleri dört ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; Ekolojik zenginliği olan bahçeler (Y1, Y2, Y8 ve Y15), yüzme alanı ya da şişme havuzlar (Y3), çok amaçlı spor ve sanat alanları (Y4, Y6 ve Y10), bir canlının sorumluluğunu üstlenmek üzere küçük bir hayvanat bahçesi (Y5 ve Y7) dir. Öğretmenlerin görüşleri ise şu şekildedir:

"Bir hayvan alınıp çocuklar tarafından beslenmesini istiyoruz ve bitki dikme bahçe çalışmalarının daha çok olmasının gerektiğini düşünüyorum."

[Ö2]

"sebze ve meyve dikme alanı, kum havuzu ve daha fazla çim alanı olması gerektiği kanaatindeyim."

[Ö5]

"bence duyuşsal alanın genişletilmesi lazım. Doğa farkındalığı olması adına bitki çeşitliliği olabilir. Çocuklara da sorduk. Bahçeye ekstra çit kapısı olsa dediler. Yani bahçenin ayrılması var oraya kapıdan geçerek gitmek istiyorlar. Bahçe düzenlemesi yapmak istiyorlar."

[Ö11]

"çocuklarla konuştuğumda top havuzu istiyorlar. Bol bitki ekilmesi, ağaçlandırma küçük bir alanda evcil hayvanda olması çok güzel olur."

[Ö19]

Dış alan kullanımına öneriler olarak öğretmen görüşlerinin yönetici görüşleri ile benzer yönleri bulunmakta ve daha farklı görüşler de öne sürmektedir. Bunlar; benzer şekilde ekolojik bahçe olması (Ö5, Ö9, Ö11, Ö14, Ö17, Ö18, Ö19, Ö30 ve Ö31), çeşitli spor alanlarının olması (Ö4, Ö9, Ö10 ve Ö35), hayvanat bahçesinin bulunması (Ö2, Ö9, Ö10 ve Ö35); yöneticilerden farklı olarak öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek ve çeşitli duyu organlarına hitap etmek (Ö1, Ö8 ve Ö26), bedensel gelişimi daha da desteklemek (Ö6, Ö7 ve Ö12), özel gereksinimleri olan öğrenciler için iyileştirmeler yapmak (Ö21, Ö22, Ö23 ve Ö25)tır. Ayrıca aletlerin ve alanların yetersizliğini bildiren ve bunların tamir ve bakımlarının yapılmasını öneren (Ö13, Ö15, Ö16 Ö24, Ö27, Ö28, Ö29, Ö32, Ö33 ve Ö34) öğretmen görüşleri de bulunmaktadır.

4.1.1.5. Öğrenme Ortamı Alt Teması

Bu alt temada yöneticiler ve öğretmenler, kurumlarında bulunan dış alanlardaki öğrenme ortamlarının neler olduğuna yönelik görüşler belirtmişlerdir. İlk olarak yöneticilerin görüşlerinden en çok vurgulanan bir kaç örneğe yer verilmiştir.

"Kum Havuzu, Çiçek veya Sebze Bahçesi, Rahat dinlenme Köşesi, Oyun Parkı, Hayvan Yaşam Alanı ve Ağaçlar bulunuyor."

[Y3]

"Kum Havuzu, Çiçek veya Sebze Bahçesi, Rahat dinlenme Köşesi, Oyun Parkı, Tırmanma Duvarı, Hayvan Yaşam Alanı ve Ağaçlarımız vardır."

[Y10]

"Çiçek veya Sebze Bahçesi, Oyun Parkı, Tırmanma Duvarı, Hayvan Yaşam Alanı ve tabii ki ağaçlarımız mevcuttur."

[Y15]

Kurum yöneticilerinin öğrenme ortamları alt temasına verdikleri görüşler incelendiğinde benzer ortamların olduğu görülmektedir. Bunlar; Çiçek ve sebze bahçeleri, kum ve su havuzu, oyun parkı, tırmanma duvarı, hayvan yaşam alanları ve dinleme köşeleridir. Öğretmenlerin, öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerinden bazıları ise şunlardır:

"Oyun Parkı ve ağaçlarımız mevcut."

[Ö5]

"Çiçek veya Sebze Bahçemizde var. Ayrıca Rahat dinlenme Köşesi, Oyun Parkı, Tırmanma Duvarı ve Ağaçlar bulunuyor."

[Ö10]

"Oyun Parkımız var."

[Ö16]

"Kum Havuzu, Çiçek veya Sebze Bahçesi, Oyun Parkı, Tırmanma Duvarı ve Hayvan Yaşam Alanı bulunmaktadır."

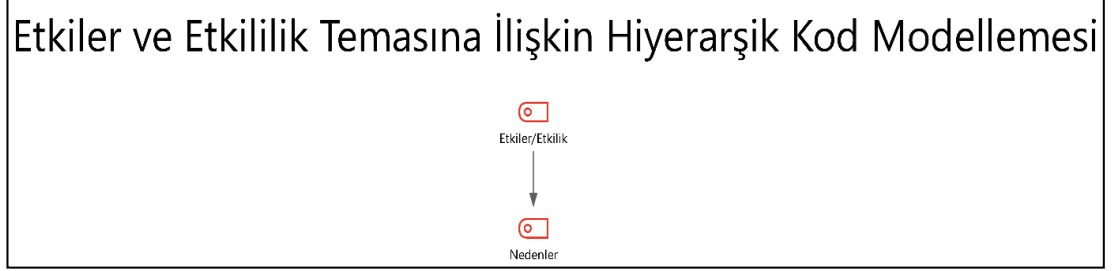
[Ö26]

Öğretmenlerin öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri incelendiğinde kurum yöneticileri ile benzer görüşlere sahip oldukları görülecektir. Bunlar; çiçek ve sebze bahçeleri, kum ve su havuzları, oyun parkları, tırmanma duvarları, hayvan yaşam alanları ve dinlenme köşeleridir. Farklı olarak bir öğretmen çim labirente sahip olduklarını bildirmiş (Ö12), bir öğretmen ise herhangi bir öğrenme ortamına sahip olmadıklarını (Ö32) belirtmiştir.

4.2. ETKİLER VE ETKİLİLİK TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın *Etkiler ve Etkililik* temasına ilişkin bulgular, bir alt tema çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu alt tema, *Nedenler*'dir. Bu temanın oluşmasında yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri birlikte göz önüne alınmıştır. Bu temanın

tümüne ilişkin görüşler 101 defa kodlanmıştır. *Nedenler* alt temasındaki görüşler 18 defa kodlanmıştır. *Etkiler ve Etkililik* temasına ilişkin hiyerarşik kod modellemesi Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2 Etkiler ve Etkililik Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi

4.2.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Etkiler ve Etkililik Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları

Okul öncesi kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak oluşturulan *Etkiler ve Etkililik* temasında dış alan kullanımının nedenleri ve bu nedenler bağlamında öğrenciler üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Yöneticilerin görüşleri ilk olarak incelenmiştir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

"Daha üretken ve daha özgür düşüncelerin dış alanda ortaya çıktığını, daha mutlu öğrenme ortamları olduğunu düşünüyoruz."

[Y2]

"Apartman dairelerinde yaşayan sokakta, doğada vakit geçirmeyen bir nesil var. Çocukların doğaya ve dış alanlara taşınmış etkinliklere çok ihtiyaçlarının olduğunu düşünüyorum. Sadece oyun parkı olarak değerlendirmek yeterli değil. Doğayı incelemek, toprakla, canlılarla vakit geçirmeleri ona zengin bir dünya sunuyor. Merak duyguları artıyor. Enerjilerini daha çok attıklarını ve dışa dönük özgür bireyler olduklarını gözlemliyorum. Sınıf içinde yaptığımız her etkinliği dış mekânlara taşımamız daha mutlu bireyler olmasına sebep oluyor. Kirlenmekten, düşmekten korkmuyorlar, öz güvenleri artıyor"

[Y3]

"Motor gelişim açısından (kaba ve ince kas) çok aktif rol oynuyor. Özellikle fiziksel aktivitelerde daha etkin kullanıyorlar. Sek sek oyunları gibi oyunlarda daha başarılılar."

[Y10]

Kurum yöneticilerinin *Etkiler ve Etkililik* temasına verdikleri yanıtlar incelendiğinde dört ana görüş etrafında toplandıkları görülmektedir. Bunlar; dış alanın öğrenciler için etkin bir öğrenme ortamı sağladığı (Y1, Y5 ve Y14), yaratıcılığı ve üretkenliği arttırdığı (Y2, Y7, Y8 ve Y13), doğa ile iç içe olunması gerektiği (Y4, Y11, Y12 ve Y15), sosyalleşmeyi, fiziksel ve duyuşsal gelişim sağladığı (Y3, Y6, Y9 ve Y10)'dır. Bu tema için öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

"çocukların keşfetme özelliklerini ön plana çıkarıyor. Kendilerini daha özgür hissediyorlar. Yaratıcılıkları gelişiyor. Sınıftaki tüm arkadaşlarıyla aynı anda etkileşim sağlıyorlar.... Benim düşüncem sanat duvarı hazırlanabilir. Ekim dikim alanlarında faaliyetler yapıp çocuklara sorumluluk almaları sağlanabilir."

[Ö5]

"dış alan eğitiminin mekân açısından kesinlikle tamamlayıcı unsurudur. Yaşam becerilerinin ve sosyal hayatın kurallarının öğretebileceği ve yaşanabileceği en temel yerdir. Ayrıca çocuk için oyun temelli eğitim sağlanması gerektiğinden dış alan bunun için tamamlayıcıdır. Ve fırsat eğitimi sağlar.... dış alana onların merakını uyandıracak önceden yapılandırılmış materyaller kullanarak etkinliğimizi böyle başlatırım."

[Ö21]

"çocukluğunu yaşamak öncelikle aklıma gelen. Ayrıca fiziksel egzersiz büyük ve küçük kas motor becerileri gelişir. Çocuklara açık alanı tanıma fırsatı sunmak, somut ve kişisel anlamlı oldukları için ne öğrendiklerini kolay hatırlarlar. Ayrıca kendilerini ve çevresini keşfederler.... Çocuklarla eğlenceli oyunlar oynamak, kas ve motor gelişimine iyi gelen etkinlikler yapmak"

[Ö28]

"Çalıştığım kurumda sınıflar çok küçük olduğu için çocukların hareket alanı çok sınırlı. Bahçe enerjilerini atmaları, büyük grup oyunları oynamaları ve birbirleriyle"

kaynaşmaları için uygun bir ortam oluyor.... Etkinliklerimizle bütünleşik oyunlar oluşturuyoruz. Birbirlerini kapsar nitelikte oluyor. Bahçeyi haritalayıp hazine avına çıkmak, böcek incelemek, ekim yapmak gibi."

[Ö33]

Öğretmenlerin *Etkiler ve Etkililik* teması için görüşleri kurum yöneticileri ile benzerlik göstermektedir. Bunlar; etkin ve aktif öğrenmeyi sağlaması (Ö6, Ö27 ve Ö29), yaratıcılığı, üretkenliği ve problem çözme becerisini arttırdığı (Ö5, Ö7, Ö8 ve Ö11), açık havada doğa ile iç içe olmanın huzuru sağladığı ve fazla enerjinin boşaltılmasına yardımcı olduğu (Ö10, Ö13, Ö22, Ö23, Ö24, Ö30, Ö31, Ö33 ve Ö34), Fiziksel ve duyuşsal gelişimi desteklediği ve sosyalleşmeyi sağladığı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö25, Ö26, Ö28, Ö32 ve Ö35)'dir. Hem yöneticilerin hem de öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde dış alan kullanımının öğrencilerde daha çok fiziksel ve duyuşsal gelişimi sağladığı ve sosyalleşmeyi arttırdığı görülmektedir.

4.2.1.1. Nedenler Alt Teması

Nedenler alt teması *Etkiler ve Etkililik* temasının nedenlerine ilişkin görüşleri içermektedir. Kurum yöneticileri dış alan kullanımının etkileri konusunda öne sürdükleri nedenler ile öğrencilerde oluşacak pozitif etkileri belirtmişlerdir. Yöneticilere ait görüşlerden bazıları şunlardır:

"kesinlikle oynamalıdır. Çocukların gelişim alanlarının hepsini birden çalıştırdığı için. Bahçe kulübümüz var. Yaz aylarında ateşler yakıldı ıhlamurlar yapıldı. Kısacası burada elimizden geldiğince orman okulu etkinliklerini yapıyoruz."

[Y5]

"tabii ki oynamalıdır. Temiz hava ile çevresel materyalleri çok iyi gözlemliyor, farkındalıkları daha çok artıyor çocukların."

[Y12]

"Kesinlikle evet. Sosyal etkileşim ve iletişim için çok gerekli"

[Y13]

Nedenler alt temasında kurum yöneticilerinin dış alan kullanımının nedenlerine ilişkin görüşleri dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; etkili, keşfederek öğrenme ve problem çözme becerilerinin gelişmesi (Y1, Y2 ve Y9), doğal yaşam alanlarının öneminin kavranması (Y1), bireysel ve çok yönlü gelişim sağlanması (Y4, Y8, Y13 ve Y15), bireylerde rahatlama ve huzur sağlanması (Y7 ve Y11)'dir. Kurum yöneticilerin belirttiği bu görüşler *nedenler* alt temasının *etkiler ve etkililik* temasını destekler niteliktedir.

4.3. YETKİNLİK TEMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın *Yetkinlik* temasına ilişkin bulgular kurum yöneticilerinin ve öğretmenlerinin dış alan kullanımı konusunda aldıkları eğitimler üzerine oluşturulmuştur. Bu temanın oluşmasında yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri birlikte göz önüne alınmıştır. Bu temanın tümüne ilişkin görüşler 50 defa kodlanmıştır. *Yetkinlik* temasına ilişkin hiyerarşik kod modellemesi Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3 Yetkinlik Temasına İlişkin Hiyerarşik Kod Modellemesi

4.3.1. Okul Öncesi Kurumlarındaki Yönetici ve Öğretmenlerin Yetkinlik Temasına Yönelik Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları

Okul öncesi kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak oluşturulan *Yetkinlik* temasında yöneticilerin ve öğretmenlerin dış alan kullanımını konusundaki yetkinleri belirlenmiştir. Bunun için yöneticilerin ve öğretmenlerin bu konuda aldığı kurs, seminer veya çalıştay olup olmadığı araştırılmıştır. Yöneticilerin görüşleri ilk olarak incelenmiştir. Bu görüşler şunlardır:

"montessori eğitimi aldım. Ayrıca waldorf, orman okulu eğitimlerine de katıldım. Yaratıcı beyin, yaratıcı çocuk seminerlerine katıldım. Drama eğitimi de aldım. Öğretmenlerimize bu alanla ilgili bir eğitim sağlamadım."

[Y4]

"hususî bir eğitim almadım. Katıldığım pek çok seminerde bunun vurgusu yapıldığı için uygulama konusunda bende dikkat ediyorum. Daha önce kasım ara tatilindeki projemizi yapamamıştık. En kısa sürede öğretmenlerimizle yapacağız."

[Y5]

"eğitim fakültesinin derslerinin içeriğinde bu konu uygulanmıştır. İlave herhangi bir eğitim almadım. Okulumdaki öğretmenlerde eğitim almadılar."

[Y8]

Kurum yöneticilerinin dış alan kullanım konusundan aldıkları eğitimlerin sınırlı olduğu görülmektedir. Alınan eğitimler; Eko-okul, Multibem (Y2), Montessori (Y3, Y4 ve Y7), Çocuk oyunları (Y6), Erasmus ziyaretleri (Y14)'dir. Bunun dışında birçok kurum yöneticisi herhangi bir eğitim almadığını belirtmiştir. (Y1, Y5, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12 ve Y15).

"hayır katılmadım."

[Ö3]

"yok katılmadım"

[Ö20]

"hayır"

[Ö28]

"hayır katılmadım."

[Ö35]

Yetkinlik teması altında öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde dış alan kullanımını konusunda herhangi bir eğitim alanların sayısı oldukça az sayıdadır. Eğitim alanlar ise bu eğitimlerin hizmet içi eğitim uygulamaları şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. (Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18 ve Ö19).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulardan yararlanılarak değerlendirmeler özetlenerek bulgular literatür desteğiyle tartışılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında materyallerin niteliği ve kullanım durumuna genel olarak baktığımızda öğretmenlere ve yöneticilere sorulmuş olan formların yanıtları incelenmiştir. Yanıtlara göre özel anaokullarında dış oyun alanlarının çoğunlukla ayrı olduğu saptanmıştır. Ancak ilkokul bünyesindeki resmi anasınıfları kendilerine ait yeterli bir dış oyun alanına sahip olmadıkları belirlenmiştir. Dış oyun alanında oyun oynayan çocukların en fazla yapılandırılmış oyun materyalleriyle oynadıkları çalışmada ortaya çıkmıştır. Dış oyun alanında oynanan oyuncakların anaokullarında öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşlerine göre %60'ı yeterli %40'ı yetersiz olduğu yanıtı alınmıştır. Ayrıca okulların dış oyun alanı büyüklüklerinin farklı olmasına rağmen öğretmenlerin görüşlerine göre alanın yeterli olmadığı fakat yönetici ve öğretmenlerin yanıtlarına göre dış oyun alanının sağlam ve güvenli bir çitle çevrili olduğu belirlenmiştir. Dış oyun alanı zeminin ise öğretmenler ve yöneticilerden gelen yanıtlara göre en fazla yumuşak zemin ve çim kullanıldığını ancak sert zemin, beton kullanımının da dış oyun alanlarında fazlasıyla bulunduğu belirlenmiştir. Benzer bir araştırmada ise Çelik (2013) Kocaeli ilinde 9 anaokulundan alınan bilgiler ışığında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda dış oyun alanının yeterli kullanılmadığı ve dış mekânların oyunun doğasına uygun olmadığını ve dış mekân düzenlemelerinin ihmal edildiği ortaya çıkmıştır. Farklı bir araştırmada Karaburun, Demirci ve Saka (2015) İstanbul Avrupa yakasında bulunan 1.323 okul üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre TSE'nin belirlediği standart olan Öğrenci başına düşen 5 metrekare ye göre, İstanbul Avrupa yakasında bulunan okul bahçelerinde öğrencilerin gelişimlerini destekleyecek düzeyde yeterli olmadığı saptanmıştır. Dolayısıyla araştırmanın sonucunda dış oyun alanların metrekaresinin her okulda farklı boyutta olduğu, dış oyun alanların yeterli metrekareye sahip olmadığı, dış oyun alanı zeminlerin ise yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Yapılan benzer bir araştırmada Yıldırım (2017) araştırma sonucunda anaokulların dış oyun alanların etkin kullanılmadığı, yeşil alanların daha az olduğu ve yeterli genişliğe sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Dış oyun alanların genelde beton zeminin daha çok olduğu ve dış oyun alanı materyallerinin doğal materyaller yerine plastik ve demir materyallerden olduğu gözlemlenmiştir. Yine benzer bir çalışmada Burçak (2018)'in yaptığı araştırma sonucunda ise Öğretmenlerin çoğunluğunun okullarındaki dış oyun alanların yetersiz olduğunu ifade ettikleri ayrıca öğretmenlerin dış oyun alanının kalitesini dışüren en önemli etkenlerin oyun materyallerinin yetersizliği olarak ifade etmişlerdir. Alan yetersizliğinin ise anaokulunun dış oyun alanlarının kalitesini en az dışürdüğu ortaya çıkmıştır. Yine benzer bir araştırmada Öztürk (2021) yaptığı araştırmanın sonucunda her okulun bahçeye sahip olduğu, öğretmenlerin bahçeleri öğrenme ortamı yerine oyun alanı olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Okullarda bahçelerdeki eksikliklerin gölgelik alan, yeşillik alan, spor alan yetersizliği ortaya çıkmıştır. Okul bahçelerinde zeminlerin çoğunlukta çim olduğu ve bahçe malzemelerin genelde salıncaklı kaydıracıklı plastik malzemeler olduğu ortaya çıkmıştır. İstanbul ili Ümraniye ilçesinde araştırılan anaokullarında yeterlilik düzeyinin diğer araştırmalara göre yıllar geçmesine rağmen henüz yeterli düzeye gelmediği saptanmıştır. Ancak anaokulları ve anasınıfları bahçelerine bakıldığında, çocukların yapılandırılmış materyal dışında gelişimlerini destekleyici yeterli malzeme olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca alanın küüklüğu ya da yöneticilerin alanın ve materyallerin yeterli olduğunu dışünmeleri, yöneticilerin güzel fikirleri olması ancak bu fikirlerin hayata geçme sürelerinin uzaması veya aksamasından kaynaklı olarak yöneticilerin dış oyun alanı yeterli düzeyde aktif hale getirememeleri gözükmektedir.

Dış oyun alanında yer alan aletlerin öğretmenler ve yöneticilerin yanıtlarına göre koşma, tırmanma ve yürüme alanları, ayrıca salıncak, kaydırak ve tahterevalli bulunduğu belirtilmiştir. Kurumlarda dış oyun alanı materyallerin niteliğinin farklı yaş gruplarına göre düzenlendiği, sağlam ve bakımlarının düzenli yapıldığı ortaya çıkmıştır. Yöneticilerle yapılan karşılıklı görüşmede çoğunlukta dış oyun alanının ve aletlerin yeterli olduğu görüşü saptanmıştır. Benzer bir araştırmada ise Ata (2016) Araştırma sonucunda bağımsız anaokulları ve ilkokullarına bağlı ana okullarda

yeterli malzeme olmadığı düşünülürken, özel anaokullarında çalışan öğretmenlerin dış oyun alanı materyallerin yeterli olduğunu düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Yine benzer bir araştırmada Sinan ve Yerli (2019) tarafından yapılan araştırma sonucunda okul bahçelerinde doğal materyallerin yetersiz kaldığı, okul bahçelerinin genelde beton ve plastik döşeme olduğu, anaokullarının dış mekânlarının doğallıktan uzak ve kısıtlı olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı bir araştırmada ise Genay, Özsoy ve Bay (2019) Araştırma sonucunda oyun alanlarının düzeni, mekânın büyüklüğü ve materyallerin çeşitliliği durumuna göre her iki tarafında eksikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca devlet anaokullarının özel anaokullarına göre daha iyi düzeyde olduğu, devlet anaokulu ve özel okullarında salıncak ve kaydırakların ise daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonucunda dış alanda genelde yapay malzemelerin özellikle park materyallerinin olduğu, anasınıfında dış alanda bulunan materyallerin yetersiz olduğu anasınıflı yöneticisinin de aynı görüşte olduğu ancak özel okullarda da aynı materyal eksikliğinin az olduğu genelde plastik materyaller kullanıldığı bunların çoğunun park malzemeleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yöneticilerin çoğunun malzemelerin yeterli olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ancak bu eksiklere rağmen öğretmen ve yönetici görüşlerinin çoğunluğuna göre aletlerin sağlam ve bakımlı olduğu ortaya çıkmıştır. Yöneticilerin dış alan ilgilerinin yetersiz olduğu, sadece bakımlarını yaptırmanın yeterli olmadığı, dış alana ve materyallerine daha çok önem vermeleri gerektiği düşünülmektedir.

Dış oyun alanı materyallerin kullanım sıklığına bakıldığında öğretmenlerin dış oyun alanı genel olarak en az haftada 2-3 kez kullandığı fakat kış ayı, hava durumunun değişimi, hastalıklar, alan yetersizliği, yardımcı personel eksikliği ve bundan dolayı oluşan güvenlik sorunu gibi durumların kullanım sıklığında etkili olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğretmenlerle yapılan görüşmede soğuk havalarda dış oyun alanı kullanımı için aldıkları önlemlerden çıkartılan en fazla görüş uygun kıyafetlerin giydirilmesidir. Ayrıca bazı öğretmenlerin ise çözüm olarak dış oyun alanının kullanılmaması, kapalı mekân içinde kullanım yapılması ve hastalık durumlarında dış oyun alanına çıkılmaması çıkardıkları görüşlerdendir. Benzer bir çalışmada Çetken ve Çelik (2018) sonucunda öğretmenlerin dış oyun alanı oyunlarının önemini bilirlerken diğer yandan hava koşulları, eğitim programlarının

yoğun olması ve sınırlı bir dış oyun alanına sahip olunmasından dolayı çocukların dış oyun alanı oyunlarına pek fırsat bulamadıkları bulunmuştur. Farklı bir araştırmada Bjørgen (2015) Norveç'te bir anaokulunda 3 ile 5 yaş arasındaki çocuklarda gözlem yapılmıştır. Çocukların dış mekân etkinliklerine katılımları ve fiziksel durumları gözlemlenmiştir. Bu araştırma Ekim 2012 ile Mart 2014 yılları arasında sürmüştür. Yapılan etkinliklerin kış mevsiminde yerde kar bile olsa yapıldığı, oyunlara karla oynanan oyunların eklendiği gözlemlenmiştir. Ayrıca çocukların katılımının iyi olduğu ve fiziksel aktivitelerinin yüksek orana sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca farklı bir çalışmada Civelek ve Özyılmaz Akamca (2018) yaptıkları araştırma sonucunda çocukların bilimsel beceri kazanımlarının açık alanda yapılan etkinliklerin sınıf içinde yapılan etkinliklerden daha yüksek ölçüde arttığı ve daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı bir araştırmada Tuğrul vd. (2019) yaptıkları araştırmanın sonucuna göre çocuklara güne başlanmadan iki saate yakın serbest oyuna yer verildiği çocukların ise bu zamanda dış alanda oynamak istedikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin bahçede olumsuz koşullar nedeniyle risk oluşturduğunu, çeşitli kazalar yaşandığını özellikle düşme vakaları olduğu saptanmıştır. Ayrıca ebeveynler ve okul yöneticileri bu hususta oyun sürelerini kısa tutup, hareketli oyunlar oynatılmaması, okuma-yazma öğretilmesi gibi istekleri olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak araştırmada çıkan bulgular eşliğinde öğretmenlerin dış oyun alanının çocukların gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu bilmektedirler. Ve öğretmenlerin yanıtlarına göre hava durumuna bağlı olarak haftada 2-3 kez kullanılmaktadırlar. Ancak çocukların gelişimlerinin daha çok desteklenebilmesi adına dış oyun alanlarını daha çok kullanmaları, çevresel etmenlerin dış oyun alanını kullanmada bir engel teşkil etmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Dış oyun alanında oynanan oyunlar ile ilgili yöneticilere sorulan sorularda çocukların dış oyun alanında seçtikleri oyunların serbest oyun, koşma-yakalama oyunları, kitap okuma, çember oyunları, bitki tanıma ve yetiştirme, fen ve doğa etkinlikleri, piknik ve öğretmen rehberliğinde oyunları oynadıkları belirlenmiştir. Aynı soru öğretmenlere sorulduğunda öğretmenlerinde yöneticilerle aynı ifadelerde buldukları görülmüştür. Farklı bir araştırmada Machado vd. (2016) Brezilya'nın Güneyindeki Florainopolis yaptığı araştırma sonucunda çocukların en çok kum

alanında plastik kürek gibi malzemelerle oynadıkları saptanmıştır. Çocuklar taşlarla yaratıcı fikirler oluşturmaya çalışmışlar ayrıca ağaca tırmanma gibi fiziksel oyunlarda oynadıkları görülmüştür. Bitkiler, su ve taş gibi materyaller daha az kullanılmıştır. Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe (2017) yaptıkları araştırmanın sonucunda okul öncesi kurumlarının yarısının bahçeye sahip oldukları, okul bahçelerinde otlar ve bitkiler yetiştiği, öğretmenlerden yarısından fazlası okul bahçelerini oyun, hareket, fen ve alan gezileri gibi etkinlikler için kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca okul bahçelerinin nitelikli olmasını engelleyen faktörlerden çoğu alan eksikliği ve bütçe yetersizliği olduğu belirlenmiştir.

Anaokullarında dış oyun alanının geliştirilmesine yönelik öneriler sorulduğunda da yöneticilerin genelde bahçe düzenlemesi hakkında, hayvan yetiştirme bölümü, sanat köşesi veya çok amaçlı spor bölümlerinin yapılması gerekliliği gibi fikirleri olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin dış oyun alanının geliştirilmesine yönelik fikirleri sorulduğunda yöneticilerle birbirlerine benzer olan fikirler ortaya çıkmıştır. Ancak bunlar dışında çocukların yaratıcılıklarının gelişmesini sağlayan alanların yapılması, bedensel ve bilişsel gelişimlerini destekleyen bölümlerin yapılması, özel gereksinimli çocuklar için daha iyileştirici bölmeler yapılması, alanın yetersizliğinden kaynaklı olarak küçük bölmeler halinde tamir ve bakım köşesinin yapılması gibi ek düşüncelerde ortaya çıktığı gözükmektedir. Benzer bir çalışmada Arabacı ve Çıtak (2017) tarafından yapılan çalışma sonucu olarak üç, dört ve beş yaş çocuklarının hepsinin bahçede oyun oynamayı sevdikleri belirlenmiştir. Çocukların verdikleri cevaplara göre amaca uygun örnek bir bahçe oluşturulması ve dış oyun alanların yapılandırılmasına yönelik öneriler verilmiştir. Araştırma veri sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenlerin dış alan hakkında geliştirmek istedikleri, olmasını düşündükleri çocuklar adına faydalı görüşler bulunmaktadır. Ancak bu fikirlerin hayata geçirilememesi farklı sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu aşamada yöneticilerin dış alanda bulunan materyallerini geliştirmeleri elzem derecede önemli olduğu düşünülmektedir.

Kurum yöneticilerine okul içerisinde bulunan öğrenme ortamlarının neler olduğu sorulduğunda çiçek ve sebze bahçesi, kum ve su havuzu, oyun parkı, tırmanma duvarı, hayvan yaşam alanı ve dinlenme köşesi olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenlere sorulan sorunun yanıtı olarak yöneticilere benzer cevaplar vermiş olsalar da ek olarak, bir öğretmen çim labirenti ve bir öğretmen öğrenme ortamının bulunmadığını ifade etmektedir. Ayrıca yöneticilere sorulan çocukların dış oyun alanında oynamasının nedenleri sorulduğunda yöneticilerin yanıtları olarak dış oyun alanında oynamaları gerektiği çünkü etkili, keşfederek öğrenim sağladığı, problem çözme becerilerini geliştirdiği, doğal yaşam alanlarının önemini çocukların kavraması gerektiği, bireysel ve çok yönlü gelişim sağladığı ayrıca çocuklarda rahatlama ve huzur verdiği ifade edilmiştir. Farklı bir araştırmada Fjørtoft (2004) yaptığı araştırmada sonucunda dış oyun alanında oyun oynayan çocukların motor gelişimlerini arttırdığı gözlemlenmiştir. Ayrıca diğer gruba göre çocuklar denge ve koordinasyonlarının daha iyi olduğu saptanmıştır. Farklı bir araştırma olmasına rağmen sonuç olarak dış alan oyunlarının önemi yöneticilerin görüşlerine göre de ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada yöneticilerin okullarında dış alana daha önem vermeleri gerektiği düşünülmektedir.

Dış oyun alanı oyunların çocuklar üzerinde etkileri ile alakalı yöneticilere sorulan sorunun yanıtı olarak; dış oyun alanının etkin bir öğrenme ortamı olduğu, yaratıcılık ve üretkenliklerini arttırdığını, doğa ile iç içe olunması gerektiği, çocukların sosyalleşmesine yardımcı olduğu, fiziksel ve duygusal gelişimlerine yardımcı olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yanıtlarına göre yöneticilerle benzerlik gösterecek şekilde de en yoğun olarak çocukların fiziksel, duygusal gelişimlerine destek olduğu, sosyalleşmelerini sağladığı ve açık havada doğa ile iç içe olmanın huzuru ile fazla enerjilerini boşaltmalarına yardımcı olduğu görüşündeler. Benzer bir araştırmada O'Brien (2009) yapmış olduğu araştırmada sonucunda çocukların dış mekânlarda oyun oynamaları öz benliklerini, fiziksel gelişimleri ile sosyal gelişimlerini olumlu etkilediği, dil gelişimlerine yardımcı olduğu ve motivasyonlarını arttırdığını ortaya koymuştur. Çocuklara dış oyun alanında oyun oynamanın yeni bakış açıları kazandırdığı ve yaşayarak deneyimlemelerini aileleri ve arkadaşlarıyla bunları göstererek ortaya koymuşlardır. Farklı bir araştırmada ise Park (2019) tarafından yapılan araştırma sonucunda yapıcı oyunun niteliklerini geliştirebilmek adına öğretmenlerin çocuklara yapıcı oyuna katılmaya teşvik etmesi ve desteklemesi gerektiği çok sayıda açık uçlu materyaller,

çeşitli hikâyeler, peri masalları, birçok oyun deneyimi ve güvenli ortam sağlanması gerektiği gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin önceden hazırlanması, desteği, teşviki ve rehberliğiyle çocukların yapıcı oyun nitelikleri gelişecektir. Bu sayede çocukların kaliteli öğrenimine ve gelişimine destek olunabileceği fark edilmiştir. Kısacası bu araştırma bulgularının sonucunda dış alan oyunlarının etkisi öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre birçok gelişimsel özelliklerini arttırmaya yardımcı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum birçok anaokulu ve anasınıflarının dış alan oyunlarına, dış alan kullanımına ve dış alan materyallerine daha çok önem vermeleri gerektiği gözükmektedir.

Dış oyun alanı kullanım nedenleri arasında yöneticilere sorulduğunda alınan görüşlerin genel anlamı ile şöyle ifade edilebilir. Anaokulların yöneticileri dış oyun alanı kullanımının önemine sahiptir. Çocukların keşfederek öğrendikleri ve problem çözme becerilerinin geliştiğini, çocukların rahat hissetmeleri, doğal yaşamının önemini daha iyi kavramaları ve gelişimlerine destek olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin dış oyun alanı kullanımına dair görüşlerine bakıldığında öğretmenlerinde dış oyun alanı kullanımının çocukların gelişimine yardımcı olduğu bilincinde oldukları belirlenmiştir. Benzer bir çalışmada Tepebağ ve Arnas (2017) araştırma sonucunda öğretmenlerin dış oyun alanı çocukların enerjilerini harcamalarına yönelik kullandıkları, dış oyun alanındaki materyalleri toplama, hava durumuna göre çıkmaları, oyun oynamaları, gelişimlerini desteklediklerine inandıkları için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin dış oyun alanı öğrenme ortamı olarak belirlemedikleri saptanmıştır. Farklı bir araştırmaya göre Geney ve Özsoy (2019) Bu araştırma sonucunda dış oyun alanının büyüklüğü, materyallerin çeşitli olması ve oyun alanlarının düzeni hakkında devlet ve özel okulların dış oyun alanı hakkında eksikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte devlet okulların özel okullardan dış oyun alanlarının daha iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Matsuoka (2010) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda okulların pencerelerinin fazla olması ve doğayı görmesi okulda okuyan öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını tespit etmiştir. Bu okullarda okuyan öğrenciler daha iyi bir ortalama ile okulu bitirdikleri ve iyi bir üniversiteye gitme planı yapan daha çok öğrenci olduğu, suç işlemeye daha az meyilli oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın

bulgu sonuçlarına göre dış oyun alanının kullanımı öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre önemlidir. Buna istinaden dış alan kullanımı yeterli olmadığı, hava durumunun dış alan kullanımına etken olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin dış alan kullanımını arttırmaları, dış alanı eğitim süreçleri içerisine dâhil etmeleri ve öğrenme ortamı olarakta kullanmaları gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırma sonucunda öğretmenlere ve yöneticilere dış oyun alanı kullanımı hakkında bir eğitim alıp alınmadığı ile ilgili bilgiler sorulmuştur. Yöneticilerin dış oyun alanı eğitim hakkında sınırlı bir eğitim aldıkları ortaya çıkarken öğretmenlerin çoğunluğunun eğitim almadığı, alanların sınırlı sayıda olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu eğitimlerin hizmet içi eğitim olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca göre öğretmenlerin ve yöneticilerin dış alan kullanımı ve dış alan oyunları hakkında yeterli bir eğitim almadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma verilerinin sonuçlarına göre dış alan oyunlarının, kullanımının ve materyallerin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmen ve yöneticilerin bu alan hakkında daha çok bilgi, farklılık kazanma adına eğitim almaları gerektiği düşünülmektedir.

Öneriler

Bu bölümde bulgulardan elde edilen sonuçların ışığında alana, araştırmacılara ve uygulamalara yönelik öneriler verilmiştir.

Oyun çocuklar için bir ihtiyaçtır. Onlar için eğlenmek, iyi vakit geçirmek gibi gözükse de oyun aslında çocuğun gelişimine fazlasıyla etki ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Çocuk oyun ile kendini, çevresini, yeni kavramları ve birçok şeyi de öğrenmektedir. Çocuk birçok duygusunu, tepkisini veya sıkıntısını oyunla yansıtmaktadırlar. Oyun çocuğun vazgeçilmez bir öğrenme aracıdır. Çocuğun gelişimine katkısı büyüktür. Fiziksel, zihinsel, duygusal, motor gelişimi dahil olmak üzere bütün bu gelişimlerin oyun sayesinde çocukların gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Çocuk oyun sayesinde dünyayı tanır. Etrafındaki yetişkinleri taklit ederek hayata yönelik becerilerini geliştirmektedirler. Çocuk oyunla öz bakım becerileri dâhil yaratıcılıkları, düşünme becerileri, çözüm üretebilmeyi, sorumluluk almayı da öğrenmektedirler. Oyun yalnız başına da bir grup içerisinde de oynanabilmektedir. Çocuklar istediği gibi oyunu yönlendirirken kendi karar verme

becerilerini, isteklerini dile getirebilmektedirler. Oyunu istemezse bırakabileceği gibi istediği anda da katılabilmek özgürlüğü bulunmaktadır. Bu özgürlük çocuklara kendilerinin ve başkalarının düşüncelerine dikkat etmeyi öğretmektedir. Bu hür irade sayesinde kendilerini ifade edebilmeyi, düşüncelerinin yetişkinler kadar önemli olduğunu ve özgürce hareket edebilmeyi öğretir.

Çocuklar zihnen, bedenen gelişerek hayata adım atmaya öğrenmektedirler. Oyunlarında çocuklar iç dünyalarındaki çatışmaları, öfkelerini, kızgınlıklarını, kıskançlıklarını veya sıkıntılarını yansıtır. Oyunun bu etkisi sayesinde öğretmenler ve psikologlar çocukları erken fark edebilirler. Artık bu sıkıntıları gidermek adına kullanılan oyun terapileri bile mevcuttur. Bu aşamada okul öncesi eğitim dâhil bebeklikten başlayan bu süreç boyunca çocuğun oyun oynaması gelişiminin önemli bir parçası olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Çocuklar oturtularak tek bir alanda bir şeyler öğretmenin kalıcı bir öğretim yolu olmadığı birçok felsefecinin oluşturduğu eğitimlerde fark edilmektedir. Çocuk en çok oyun oynayarak, deneyim ve gözlem yaparak öğrenir ve öğrendiklerini kalıcı hale getirebilmektedirler. Oyun çocuğun fiziksel gelişimine, motor gelişimine, bilişsel gelişimine, dil gelişimine, duygusal ve sosyal gelişimlerine de destek vermektedir.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Araştırmada 35 öğretmen ve 15 yöneticilerle yapılan formlar ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile sınırlandırılmıştır. Benzer çalışmalar araştırmacı sayısı ve okul sayısı artırılarak yapılabilir.
- Araştırma İstanbul ili Ümraniye ilçesinde bulunan anaokulları ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma İstanbul içi başka ilçelerde veya başka şehirlerde de yapılabilir.
- Araştırma form ve yarı yapılandırılmış görüşme ile sınırlandırıldığından benzer bir çalışma gözlem kullanılarak ya da nicel bir çalışma ile yürütülerek yapılabilir.
- Araştırma Okul öncesi eğitim kurumlarda dış oyun alanı oyun ve oyun merkezlerini kullanımı üzerinedir. Benzer bir çalışma Okul öncesi eğitim kurumların iç alanda bulunan oyun merkezlerini baz alarak yapılabilir.

- Bu araştırmada öğretmen ve yöneticiler ile çalışılmıştır. Çocukları ve ebeveynleri de dâhil ederek bu çalışmalar yürütülebilir.
- Öğretmenlere ve yöneticilere ayrı olarak uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca hizmet içi eğitim, dış oyun alanlarının kullanım hakkında eğitim, konferans ve seminer gibi çalışmalara yer verilebilir.
- Araştırmada dış oyun alanı kullanımını hakkında eğitim alan ve almayan öğretmenler ve yöneticilerin görüşleri alınarak karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir.
- Öğretmenlere dış oyun alanı kullanım hakkında mevsime göre dış oyun alanının nasıl kullanılabilmesine yönelik bilgilendirmeler verilebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler dış oyun alanı büyüklüğünden, dış oyun alanındaki materyallerin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bu durumda Okul öncesi eğitim kurum yöneticileri dış oyun alanı kullanımını, dış oyun alanı materyallerin çeşitliliği hakkında dış oyun alanı oyun merkezlerinin kalitesinin arttırmayı hedefleyebilirler.
- Yeni yapılan okul öncesi binalarının, dış oyun alanının önemi vurgulanarak dış oyun alanını geniş tutmaları için, dış oyun alanı materyal açısından çeşitlendirebileceklerine dair bilgiler verilebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında günlük akış içerisinde dış oyun alanı sadece oyun amaçlı değil öğrenme yeri olarak kullanılabilmesine dair çalışmalar yapılabilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında özellikle ilkokullara bağlı devlet okullarında öğretmenlerin yardımcı öğretmenleri olmadığı ve bu yüzden dış oyun alanlarını çok az kullanabildiklerine dair görüşler belirtmişlerdir. Bu duruma istinaden sınıflarda destek olacak yardımcı öğretmen kadroları artırılabilir.
- Dış mekân alanının daha verimli kullanılabilmesi adına yöneticilerin, öğretmenler ve çocuklarla bir araya gelerek fikir alışverişi yapması, bu fikirler doğrultusunda dış oyun alanı zemininin, materyallerin öğretmenlerin

ve özellikle çocukların istekleri doğrultusunda çeşitlendirilebilmesi ve geliştirilmesi önerilebilir.

- Okul öncesi eğitim kurumlarında dış oyun alanındaki zeminlerin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bu oyun alanları çeşitlendirilirken, zeminlerin mevsim şartlarına göre düzenlenmesi, ağaçlandırmaların ve yeşilliklerin artırılması, sabit malzemelerin güvenilirliği konusunda dikkat edilmelidir.
- Dış oyun alanında oynanan oyunların çeşitlendirilmesi adına öğretmenlerin daha farklı fikirler üretebileceğine dair öğretmenlerle uygulamalı eğitimler verilebilir.
- MEB tarafından Okul öncesi eğitim kurumların dış oyun alanlarında bulunan materyallerin eksikliği, sağlamlığı, dış oyun alanı zemini ve dış oyun alanı büyüklüğü senede bir defa da olsa kontrol edilmesi önerilebilir.
- Alternatif eğitimlerden olan Montessori, Waldorf, Orman okulları gibi eğitim yaklaşımları desteklenip artırılabilir.
- Son olarak çocukların doğayla iç içe olması, dört duvar arasında sıkışmamaları adına öncelikle okullarda yöneticilerin dış oyun alanının, doğanın sadece önemini bilmek değil, aynı zamanda uygulamaları önemlidir. Yöneticiler dış oyun alanlarını hazırlayarak öğretmenlerin önünü açması, öğretmenlerinde daha yaratıcı fikirlerini arttırarak, öğrenme ortamlar dâhil dış oyun alanını günlük kullanmalarının önemine dikkat çekilmelidir. Bu süreçle çocukların doğaya, dış oyun alanına ihtiyaç duymalarını ve oraya yönelmelerini sağlamak önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktan Acar, E., Erbaş, Y. H. & Eryaman, M. Y.** (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 31-54. DOI: 10.51948/auad.979726.
- Ahioglu, N.**, (2008). Türkiye’de Oyun ve Oyuncak Kültürü “Süreklilik mi Süreksizlik mi?”. *Folklor ve Edebiyat Dergisi*, 14 (55), 63-71.
- Aksoy, B., A.**, (2015). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- AOF.**, (2019). *Çocuk ve Oyun, Dış Mekân Oyunları*. <https://aof.sorular.net/ozet/cocuk-ve-oyun-KQP-unite-7-dis-mekan-oyunlari> adresinden 10 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Arabacı, N., & Çıtlak, Ş.**, (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların "Oyun" ve "Açık Alan (Bahçe)" Etkinlikleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11(21), 28 - 43.
- Aral, N., & Kadan, G.** (2021). Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşadıkları Problemlerin İncelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 1(2), 99-114.
- Arslan, A. & Dilci, T.** (2018). Çocuk Oyunlarının Çocukların Gelişim Alanlarına Yönelik Etkilerinin Geçmiş ve Günümüz Bağlamında İncelenmesi (Sivas İli Örnekleme). Children's in The Context of A Study of The Effects of Past and Present for Development Areas of Childrens (Sivas Province Sampling). *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, - *The Journal of International Social Sciences*, 28 (1), 47-59. DOI: 10.18069/firatsbed.388064.

- Ata, S.,** (2016). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dış Mekânda Oyun Uygulamaları ve Çocukların Dış Mekânda Oyun Oynamalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aytaçlı, B.** (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. Adnan Menderes Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33889/375231> adresinden 21 Şubat tarihinde alınmıştır.
- Bacanlı, H.,** (2019). *Eğitim Psikolojisi*. 26. Baskı. Ankara: Pegem.
- Bahadır, G.,** (2020). *60-72 Aylık Çocukların Akran Oyun Davranışları ve Sosyal Becerilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bardak, M., & Topaç N.,** (2019). *Oyun ve Oyun Materyalleri*. Çocuk Gelişimi Lisans Programı. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Başbay, A., M.,** (2012). *Ankara İli Sınırları İçindeki Özel ve Resmi Anasınıfı ve Anaokulu Bahçelerinin Kullanım Yönünden İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baykoç Dönmez, N.,** (1992). *Oyun Kitabı*. İlk Baskı. İstanbul: Esin Yayınevi. ISBN 975500313.
- Berg, Bruce L. & Lune, H.,** (2015), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Hasan Aydın Çev.), Konya: Eğitim Yayınevi.
- Björger, K.,** (2015). Children's Well-being and Involvement in Physically Active Outdoors Play in a Norwegian Kindergarten: Playful Sharing of Physical Experiences. *Child Care in Practice*, 21 (4), 305-323. <https://doi.org/10.1080/13575279.2015.1051512>. Adresinden 13 Mart 2022 tarihinde alınmıştır.

- Burçak, F.**, (2018). *Okul Öncesi Eğitim Ortamlarındaki Dış Mekân Kalitesi İle Dış Mekân Ortamlarına İlişkin Öğretmen Alguları Ve Kullanımlarının Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F.**, (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 14. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Civelek, P. & Uyanık, G.** (2020). Okul Öncesi Eğitimde ‘Okul Dışarıda Günü’ Etkinliklerinin İncelenmesi: Covid-19 Pandemisinin Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3 (2), 116-134. DOI: 10.33400/kuje.814337.
- Civelek, P. & Özyılmaz Akamca, G.** (2018). Açık Alan Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26 (6), 2011-2020. DOI: 10.24106/kefdergi.2297
- Çelik, A.** (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı: Kocaeli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43 (1), 79-88. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunizfd/issue/3016/41874>. adresinden 18 Mart 2022 tarihinde alınmıştır.
- Çetken, H. S., & Sevimli-Çelik, S.**, (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyunlarına Karşı Bakış Açılarının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(2), 318-341.
- Çok, F., Artar, M., Şener, T., Bağlı, T.M.**, (2004). Kentlerdeki Açık Alanlarda Çocuk Oyunları: Ankara Örneği. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no:12. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/4885/T%C3%BCrkiye'de%20%C3%87ocuk%20Oyunlar%C4%B1%20Ara%C5%9Ft%C4%B1mlar.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 21 Mart tarihinde alınmıştır.

- Demir Öztürk, E. , Atmaca, F. & Kuru, G. (2020).** Öğretmen ve Okul Yöneticisi Perspektifinden Dış Mekân Oyun Alanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9 (3), 1273-1287. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/56890/798959>.
- Dönmez, B., N., (1992).** *Üniversite Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ve Kız Meslek Lisesi Öğrencileri için Oyun Kitabı*. İstanbul: Esin Yayınevi
- Durualp, E., & Aral, N., (2015).** *Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi*. 2. Baskı. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2014).** *Oyunun gelişimi ve türleri*. Her yönüyle okul öncesi eğitim 3. (Ed: A.B. Aksoy), (s. 231-254). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Durualp E., & Aral, N., (2010).** Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 39: 160-172.
- Ulutaş, A., (2016).** *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. (Edit) Ankara: Eğiten Kitap.
- Erdiller-Yatmaz, Z. B., Erdemir, E., & Erbil, F., (2018).** Çocuk ve Çocukluk: Okulöncesi Öğretmen Adayları Anlatıyor. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, – Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3), 284-312. DOI:10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s14m.
- Egemen A., Yılmaz Ö., Akil İ., (2004).** Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2); 39 – 42.
- Fjørtoft, I. (2004).** Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Childrens's Play and Motor Development. *Children Youth and Environments*, 14 (2), 21-44. https://www.researchgate.net/publication/252182057_Landscape_as_Playscape_The_Effects_of_Natural_Environments_on_Children's_Play_and_Motor_Development adresinden 23 Mart 2022 tarihinden alınmıştır.

- Geney, F., Özsoy, Z. & Bay, D. N.,** (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Özellikleri: *Eskişehir İli Örneği. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ek Özel Sayı; Eskişehir Vol. 20, (Apr 2019): 735-767. DOI:10.17494/ogusbd.553864.
- Gökcan, H. N.,** (2020). *Grupla Oyun Eğitim Programının 66-72 Ay Arası Çocuklarda Sosyal Memnuniyete Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Güçlü, S.,** (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyoloji Bağlamında Çocuk Hakları, Childhood and Children's Rights in the Context of Sociology of Childhood. *Sosyoloji Dergisi*, Armağan Sayısı: 1-22. issn: 1300-5642.
- Günel, N.,** (2019). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oynama Eğilimleri ile Öğrenme Stillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, B.,** (2017). 'Bana Oyunla Öğret': Okul Öncesi Eğitimde Oyun ve Beden Eğitimi. *Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi*, 2017, 2(1), 97-109. Ankara.
- Haktanır, G. (Ed.)** (2015). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. 9. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Haluza-Delay, R.,** (2001). Nothing here to care about: Participant constructions of nature following a 12-day wilderness program. *The Journal of Environmental Education*, 32(4), 43- 48.
- Huz, Ç. & Kalburan, N.** (2017). Eko-Okul Olan ve Olmayan Anaokullarının Bahçe Özellikleri ile Öğretmenlerin Bahçe Özellikleri ve Kullanımına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 16 (4), 1600-1620. DOI: 10.17051/ilkonline.2017.342979
- Ildız, İ., G., Ahmetoğlu, E., & Yavuz, A., E.,** (2017). Frobel ve Oyun. *Balkan Eğitim Araştırmaları, Trakya University Publication*, 188, 91-99.

- Kaçan, M., Halmatov, M., & Kartaltepe, O.** (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçelerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 60-70.
- Kalburan, C., N.**, (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dış Mekânda Oyun Fırsatları ve Ebeveyn Görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Ocak - Haziran 2014; (32): (113-135) ISSN: 2148-9424, DOI: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.21616>.
- Karaburun, A., Demirci, A., Saka, E.**, (2015). İstanbul Avrupa Yakasındaki Okul Bahçelerinin Öğrenci Sayısına Göre Yeterliliklerinin Mekânsal Olarak Değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi Sayı. 31*, Ocak - 2015, S.20-47. İstanbul – ISSN:1303-2429 E-ISSN 2147-782.
- Kaya, S.**, (2013). Okul Öncesinde Oyunun İşlevleri. *Eğitim Dergisi*, ISSN 1307/1785. <http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-31-40/sayi-37-ocak-2013/623-okul-oncesinde-oyunun-islevleri> adresinden 5 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Kılıç, Z., & Bayındır, D.**, (2021). Geçmişte Dış Mekânlarda Oynanan Anadolu Çocuk Oyunları. *International Primary Education Research Journal*. Temmuz 2021, 5(2): 140-151. ISSN:2602-4071. DOI: 10.38089/iperj.2021.58. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1722774> adresinden 3 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Kirmusaoğlu, L.**, (2020). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dijital Oyunlar İle Dış Mekân Oyunları Arasındaki Tercihleri: Öğretmenlerin Gözlemlerine Yönelik Bir Alan Çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocaaslan, M.**, (2019). “Osmanlı Haremünde Geleneksel Seyirlik Oyunlar” Millî Folklor. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, 136- 146, Ankara.
- Koçak, A., & Arun, Ö.** (2013). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. Selçuk İletişim, 4(3), 21-28. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/19013/200754>

- Koçyiğit, S., Tuğluk, N., M., Kök, M.,** (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31587>
- Korkmaz, İ., H.,** (2017). *Doğal Açık Alanlarda Uygulanan Sorgulama Temelli Etkinliklerin Çocukların Geometrik ve Uzamsal Düşünme Becerilerine Etkisi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kul, M.,** (2018). Türk'ün Strateji ve Zekâ Oyunu "Mangala". *Turkish Studies Social Sciences*, Volume 13/18, Summer 2018, p. 979-990 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13860> ISSN: 1308-2140, Ankara.
- Machado, Y. S., Peres, P. M. S., Albuquerque, D. S., Kuhnen, A.,** (2016). Nature and Children's Play: Investigation of Child-Nature Interaction in Urban Green Parks. *Universidade Federal de Santa Catarina. Trends in Psychology / Temas em Psicologia*, Vol. 24, n° 2, ISSN 1413-389X. 669-680 DOI: 10.9788/TP2016.2-14En.
- Marlinawati, I. T., Salimo, H., Murti, B.,** (2017). Effect of Play Group and Biopsychosocial Factors on the Independence Development of Preschool Children in Surakarta. *Journal of Maternal and Child Health* (2017), 2(4): 284-296 <https://doi.org/10.26911/thejmch.2017.02.04.01> adresinden 5 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Matsuoka, R. H.** (2010). Student Performance and High School Landscaper: Examining The Links, *Landscape and Urban Planning*, 97(4), 273-282.
- MEGEP.,** (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Oyun Etkinliği- I*. Ankara.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M.** (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. sage. <https://psycnet.apa.org/record/1995-97407-000> adresinden 03 Mart 2022 tarihinde alınmıştır.

- O'Brien, L.** (2009). Learning Outdoors: *The Forest School Approach*. *Education*, 37(1), 45- 60. <https://doi.org/10.1080/03004270802291798> adresinden 23 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Oktay, A. & Araştırma Grupları.**, (2006). *Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi*. Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Geleceği Sempozyumu Bildiri Kitabı, (s.75-95).
- Olcan, M., Halmatov, M., Kartaltepe, O.**, (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçelerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*. Cilt 1 Sayı 1 Nisan 2017 s.60-70. DOI: 10.24130/eccd-jecs.196720171112.
- Özek, Y., B.**, (2021). Eğitim Reformunun Başarısında Etkili Olan Etmenler: Bilsen Modelinin Politika Nitelikleri Kuramı Bağlamında Analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11 (3), 1192-1222. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/issue/65184/962366> adresinden 20 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Özkubat, S.** (2013). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Öztürk, A. & Bayrak, D.** (2017). Anaokullarındaki Doğal Materyallerin Çocuk Gelişimindeki Yeri. *Social Sciences*, 12(1), 25-36. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsasocial/issue/26830/284585> adresinden 8 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Öztürk, M.**, (2021). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Yeşil Alan Kullanımı ve Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi: Tuzla-İstanbul Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın.
- Park, J.** (2019). The Qualities Criteria of Constructive Play and the Teacher's Role. *Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET*, 18(1), 126–132.

- Patton, M. Q.** (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev. Edit.). <https://docplayer.biz.tr/15801985-Nitel-arastirma-ve-degerlendirme-yontemleri.html> adresinden 22 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Pehlivan, H.**, (2016). Oyunun Gelişim ve Öğrenmedeki Rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3280-3292. doi:10.14687/jhs.v13i2.3767
- Rousseau, J. J.**, (2018). *Bilginin düzenlenmesi: Bilgi erişime giriş*. (Çev. O. Sarıkaya, İstanbul: Kaknüs Yayınları (Orijinal yayın tarihi, 1770).
- Sağlam, M., & Aral, N.**, (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1 (2), 43-56. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/57207/807848> adresinden 6 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Sapmaz, H.**, (2020). *Understanding Play From Children's Perspectives: A Phenomenological Study*. (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi. İstanbul.
- Sinan, C., & Yerli, Ö.**, (2019). Anaokulu Bahçelerinde Dış Mekân Optimum Kullanım Olanaklarının Belirlenmesi: İstanbul Anadolu Yakasından Örnekler. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 15 (2), 17-38. Retrieved form <https://dergipark.org.tr/en/pub/duzceod/issue/51465/668323> adresinden 2 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Solter, J. A.**, (2013). *Oyun Oynama Sanatı Anne Babalar için Oyun Becerileri*. İstanbul: Doğan Kitap
- Taşçı, G., B.**, (2010). *Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak ele Alınması ve Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tepebağ, D., & Arnas, A., Y.**, (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Bahçesini Eğitsel Amaçlı Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. *Uluslararası Erken*

Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi/International Journal of Early Childhood Education Studies Eylül 2017 Cilt: 2 Sayı: 2.

Thuong, M., (2021). Parental Ethnotheories of Children's Play on Child Development and Parent-Child Relationship: A Phenomenological Study of Vietnamese Parents. Fielding Graduate University, *ProQuest Dissertations Publishing*, 2021. 28411820.

Tovey, H., (2007). *Playing Outdoors: Spaces and Places, Risk and Challenge. The McGraw-Hill Companies.*
[https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=n9dEBgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Tovey,+H.+\(2007\).+Playing+outdoors:spaces+and+places,+risk+and+challenge.+The+McGraw-Hill+Companies&ots=kryiw9TbQT&sig=uZgWVodtyfpeOrGur-PO9DVivHw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=n9dEBgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Tovey,+H.+(2007).+Playing+outdoors:spaces+and+places,+risk+and+challenge.+The+McGraw-Hill+Companies&ots=kryiw9TbQT&sig=uZgWVodtyfpeOrGur-PO9DVivHw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) adresinden 4 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.

Tuğrul, B., Boz, M., Uludağ, G., Metin Aslan, Ö., Sevimli Çelik, S. & Sözer Çapan, A. (2019). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okuldaki Oyun Olanaklarının İncelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9 (2), 185-198. DOI: 10.24315/tred.426421.

Tuna, D. M., (2015). *Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrencisi Olan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğal Öğretim Sürecine İlişkin Bakış Açılarının İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). 4(1), 1-8.
http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17289255%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2011.10.008%0Ahttp://www.uwaba.or.tz/National_Road_Safety_Policy_September_2009.pdf%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.resconrec.2011.03.010%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.pecs.20 adresinden 6 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Ulutaş, A., (2016). *Okul Öncesi Eğitim'de Oyun*. Ankara: Eğiten Kitap.

Yalçın, F. (2015). *A Crosscultural study on outdoor play: parent and teacher perspectives* [M.S. - Master of Science]. Middle East Technical University. Ankara.

- Yalçın, F. & Tantekin Erden, F.** (2022). Erken Çocukluk Eğitimi Kurumlarının Dış Mekânları Üzerine Bir Derleme: Tasarım ve Değerlendirme. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 55 (1), 263-312. DOI: 10.30964/auebfd.748799.
- Yayla, M.,** (2016). *Ebeveynlerin Çocuk Oyunları Hakkındaki Görüşleri ve Çocuklarının Oyunlarına Katılımları ile Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yıldırım, M.** (2017). *Bağımsız Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H.** (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: SeçkinYayıncılık.

EKLER

EK 1: Öğretmenlere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenlere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğretmenim,

Bu form; Okul Öncesi Kurumlarında Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alan Oyun ve Oyun Merkezlerini Kullanımı ve Görüşleri, Dış Alanda Kullanılan Materyallerin Niteliğinin Araştırılması ile ilgili düşüncelerinizi ortaya koymayı amaçlayan bilimsel bir araştırma için hazırlanmış olup, verdiğiniz cevaplar başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Çalışmanın sağlıklı sonuçlar vermesi; ifadelerin içtenlikle ve samimi bir şekilde yanıtlanmasına bağlıdır. Formda yanıtlamanız gereken 18 adet içerik bulunmaktadır. Yanıtlama süresi yaklaşık 15-20 dakikadır.

Sizden istenilen dikkatli bir şekilde her bir ifadeyi okuduktan sonra ilgili işaretlemeyi ya da boşluğu eksiksiz bir şekilde doldurmanızdır. Form üzerine kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymanıza gerek yoktur. Çalışmanın sonuçları hakkında bilgi almak isterseniz; merve.kosem@stu.fsm.edu.tr adresinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

1. Ad soyad (isimler veya okul adları tez içerisinde geçmeyecek kesinlikle gizli kalacaktır. isterseniz isim isterseniz okul adı yazabilirsiniz).
2. Cinsiyetiniz
  - Kadın
  - Erkek
3. Kaç Yaşındasınız?
  - 21-30
  - 31-40
  - 41-50
  - 51 ve üzeri

4. Öğrenim Durumu
  - Önlisans
  - Lisans
  - Lisansüstü

5. Mezun Olduğunuz bölüm
  - Eğitim Fakültesi- Okul öncesi Öğretmenliği
  - Üniversitelerin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
  - Meslek Eğitim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği
  - Açık Öğretim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği
  - Üniversitelerin Çocuk Gelişimi Ön Lisansı
  - Eğitim Fakültesi- Sınıf Öğretmenliği
  - Diğer

6. Meslekteki yılınız
  - 1-5 yıl
  - 6-10 yıl
  - 11-15 yıl
  - 16-20 yıl
  - 21-25 yıl
  - 26 yıl ve üzeri

7. Mesleğiniz?
  - Öğretmen
  - Yönetici

EK 2: Öğretmenlere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu

1. Okulunuzda Dış alan oyun mekânı ayırımıdır?

- Evet
- Hayır

2.Dış alanda çocuklar ne ile oyun oynar?

- Yapılandırılmış Oyun Materyalleri
- Yapılandırılmamış Oyun Materyalleri
- Diğer

3.Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcuttur.

- Evet
- Hayır

4.Dış alan büyüklüğü ne kadar?

5.Dış alan en az 1 metre yüksekliğinde sağlam ve güvenli bir çitle çevrilmiştir.

- Evet
- Hayır

6.Dış alan zemini nasıl? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Sert zemin
- Yumuşak Zemin
- Beton
- Kum
- Tahta
- Çakıl
- Ahşap
- Çim
- Taş
- Halı çim
- Diğer -----

7.Dış alan içerisinde hareketli alanda ki aletler nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Tırmanma Alanı
- Zıplama Alanı
- Koşma Alanı
- Yürüme Alanı
- Salıncak
- Kaydırak
- Tahtarevelli
- Diğer -----

8.Dış alanda oyun ekipmanlarının niteliği nasıl? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Farklı yaş gruplarına uygun
- Özel gereksinimli çocuklar için uygun
- Sağlam
- Bakımlı
- Bakımlı değil

9.Dış alanda çocuklar daha çok hangi oyunları oynamaktadır? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Koşma-Yakalama Oyunları
- Dramatik Oyunlar
- Doğal Materyallerle Oyunlar
- Öykünme Oyunları
- Halkada Oyunlar
- Diğer-----

10.Dış alanda doğal unsurlardan hangileri oyun ve öğrenme ortamında bulunmaktadır? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Kum Havuzu
- Su Havuzu
- Çiçek veya Sebze Bahçesi
- Çim Labirenti
- Rahat dinlenme Köşesi
- Oyun Parkı
- Tırmanma Duvarı
- Hayvan Yaşam Alanı
- Ağaçlar
- Diğer -----

11.Genelde hangi nedenlerle dış alan kullanımına yer verilmektedir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Serbest Oyun
- Sanat Etkinliği
- Müzik Etkinliği
- Piknik
- Fen-Doğa Etkinliği
- Kitap Okuma Etkinliği
- Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği
- Çember Oyunları
- Hayvan Besleme
- Öğretmen Rehberliğinde Oyun
- Su Oyunları
- Diğer -----

EK 3: Yöneticilere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Yöneticilere Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğretmenim,

Bu form; Okul Öncesi Kurumlarında Yönetici ve Öğretmenlerin Dış Alan Oyun ve Oyun Merkezlerini Kullanımı ve Görüşleri, Dış Alanda Kullanılan Materyallerin Niteliğinin Araştırılması ile ilgili düşüncelerinizi ortaya koymayı amaçlayan bilimsel bir araştırma için hazırlanmış olup, verdiğiniz cevaplar başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Çalışmanın sağlıklı sonuçlar vermesi; ifadelerin içtenlikle ve samimi bir şekilde yanıtlanmasına bağlıdır. Formda yanıtlanmanız gereken 18 adet içerik bulunmaktadır. Yanıtlama süresi yaklaşık 15-20 dakikadır.

Sizden istenilen dikkatli bir şekilde her bir ifadeyi okuduktan sonra ilgili işaretlemeyi ya da boşluğu eksiksiz bir şekilde doldurmanızdır. Form üzerine kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymanıza gerek yoktur. Çalışmanın sonuçları hakkında bilgi almak isterseniz; merve.kosem@stu.fsm.edu.tr adresinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

1.Ad soyad (isimler veya okul adları tez içerisinde geçmeyecek kesinlikle gizli kalacaktır. isterseniz isim isterseniz okul adı yazabilirsiniz).

2. Cinsiyetiniz

- Kadın
- Erkek

3.Kaç Yaşındasınız?

- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51 ve üzeri

4.Öğrenim Durumu

- Önlisans
- Lisans
- Lisansüstü

5.Mezun Olduğunuz bölüm

- Eğitim Fakültesi- Okul öncesi Öğretmenliği
- Üniversitelerin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
- Meslek Eğitim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği
- Açık Öğretim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği
- Üniversitelerin Çocuk Gelişimi Ön Lisansı
- Eğitim Fakültesi- Sınıf Öğretmenliği
- Diğer

6.Meslekteki yılınız

- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11-15 yıl
- 16-20 yıl
- 21-25 yıl
- 26 yıl ve üzeri

7.Mesleğiniz?

- Öğretmen
- Yönetici

EK 4: Öğretmenlere Yönelik Dış Alan ve Materyal Kullanımı İle İlgili Bilgi Formu

1.Okulunuzda Dış alan oyun mekânı ayrılmıdır?

- Evet
- Hayır

2.Dış alanda çocuklar ne ile oyun oynar?

- Yapılandırılmış Oyun Materyalleri
- Yapılandırılmamış Oyun Materyalleri
- Diğer

3.Dış alanda tüm çocukların oynayabileceği yeterli sayıda oyuncak mevcuttur.

- Evet
- Hayır

4.Dış alan büyüklüğü ne kadar?

5.Dış alan en az 1 metre yüksekliğinde sağlam ve güvenli bir çitle çevrilmiştir.

- Evet
- Hayır

6.Dış alan zemini nasıl? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Sert zemin
- Yumuşak Zemin
- Beton
- Kum
- Tahta
- Çakıl
- Ahşap
- Çim
- Taş
- Halı çim

- Diğer -----

7.Dış alan içerisinde hareketli alanda ki aletler nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Tırmanma Alanı
- Zıplama Alanı
- Koşma Alanı
- Yürüme Alanı
- Salıncak
- Kaydırak
- Tahtarevelli
- Diğer -----

8.Dış alanda oyun ekipmanlarının niteliği nasıl? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Farklı yaş gruplarına uygun
- Özel gereksinimli çocuklar için uygun
- Sağlam
- Bakımlı
- Bakımlı değil

9.Dış alanda çocuklar daha çok hangi oyunları oynamaktadır? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Koşma-Yakalama Oyunları
- Dramatik Oyunlar
- Doğal Materyallerle Oyunlar
- Öykünme Oyunları
- Halkada Oyunlar
- Diğer-----

10.Dış alanda doğal unsurlardan hangileri oyun ve öğrenme ortamında bulunmaktadır? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Kum Havuzu
- Su Havuzu
- Çiçek veya Sebze Bahçesi
- Çim Labirenti
- Rahat dinlenme Köşesi
- Oyun Parkı
- Tırmanma Duvarı

- Hayvan Yaşam Alanı
- Ağaçlar
- Diğer -----

8. Genelde hangi nedenlerle dış alan kullanımına yer verilmektedir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Serbest Oyun
- Sanat Etkinliği
- Müzik Etkinliği
- Piknik
- Fen-Doğa Etkinliği
- Kitap Okuma Etkinliği
- Bitki Tanıma ve Dikim Etkinliği
- Çember Oyunları
- Hayvan Besleme
- Öğretmen Rehberliğinde Oyun
- Su Oyunları
- Diğer -----

EK 5 : Öğretmenlere Yönelik Görüşme Formu

Öğretmenlere Yönelik Görüşme Formu

1. Dış alan oyunların çocuklar üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Dış alanı kullanır mısınız? Kullanırsanız ne sıklıkta kullanıyorsunuz?
3. Dış alanı kullanma ya da kullanmama sebepleriniz nelerdir?
4. Dış alanları çocuklarla daha etkili kılmak adına neler yaparsınız?
5. Çocukları hava koşullarına göre nasıl hazırlar ve dışarı etkinliklerinize nasıl devam edersiniz?

EK 6: Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu

Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu

1. Dış alan oyunların çocuklar üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Sizce çocuklar dış alanda oyun oynamalı mıdır Neden?
3. Çocukların kendi okulunuzda dış alanda (bahçede) oyun oynayabilmeleri için yeterli materyal var mıdır ve bu materyallerin niteliği yeterli midir?
(temizliği, bakımı, eksik malzemelerin temini)
4. Dış alanın önemi ve kullanımı hakkında bir eğitim aldınız mı? Yöneticisi olduğunuz anaokulunun öğretmenlerine bu alanlar hakkında eğitim sağladınız mı?